

મુચીપત્ર.

આ પુસ્તક સાથે આ બાંધરના એક આગેવાન કાર્યવાહક
 કચેરી નગીનચંદ કપુરચંદનું ચિત્ર છે. જેએથીએ પેતાના
 પવિત્ર સ્વરૂપે આંતરૂર્ણી સુનિરૂપથી મેહનદાદર મહારાજ
 ના ઉપદેશથી એક જાન મદિરનું ભવ્ય મહાન મુરત ગોપી
 પુસ્તકમાં પુસ્તક દ્રવ્ય ખર્ચો બાંધી આપેલું છે જેની કંદર
 ઉપર સુર મહારાજનું તથા તેમના ગ્રિષ્મીનું અધરા બીજા
 ભવ્યભવ્યનું પુસ્તક સમવાની યોજના છે. અને તે સમયે
 એણે ખર્ચ હાવાથી હાજર રૂ. ૨૫૦૦) પચીસરો તેને
 સહાયતા માટે તેનેએ આપેલા છે. અને સુચ ૧૦૦૦)
 રૂપિયા આપેલા છે. તે સમયે વિસ્તારથી શ્રીમત મેહનદાદર
 જૈન સ્વેચ્છાત્મક જાન બાંધર મુરત ગોપીપુસ્તક વિષ્ટ
 ધારા ધારણ વિશેષે ઉપજેલ છે, તે મંચવીને પાંચવું, અને
 આ જાન બાંધરની વ્યવસ્થા કમિટીમાં તેણે શ્રીમત પુસ્તક
 કમિટીના નગીનચંદ છે. જેમણે પેતાના પિતાના ચિત્ર સ્મર
 ભૂયે અનેક ધર્માદ્ય કાર્યોમાં હિત રહેને આપેલી છે તે
 ઉપરાંત આ હમ વેદાલિત રીત ભારમાં પદ ૧૦૧) રૂપિયાની
 મદદ આપેલી છે. જે કે આપેલે નગીનચંદ કપુરચંદન

॥ॐ नमोवीतरागाय ॥

श्री दश वैकालिक सूत्र भाग ३ जे

भाषાંતર

અથ પાંચમું અધ્યયન.

હવે પિંડેપણા નામનું પાંચમું અધ્યયન કહે છે કે આ અધ્યયનનો પૂર્વના અધ્યયન સાથે આ પ્રમાણે સંબંધ છે એવા અધ્યયનમાં સાધુનો આચાર, છ છવ નિકાય ને આશ્રયી થાય છે, એવું કહ્યું હતું. અહીંયાં તો ધર્મકાય રહે છતે આ છ છવ નિકાયની રક્ષા બને છે, અને ધર્મકાયને આદારવિત્તે સ્વચ્છતા સુખ્યાત્મે ન રહે, એ આદાર દોષિન અને નિર્વચ એમ બે પ્રકારે છે, તેમાં નિર્વચ આદાર સાધુએ હોવો, એટલા માટે કહે છે,

નામંઠવળાપિંડો, દન્વે ભાવે ય હોઢ નાયવ્વો ।
ગુડઓયળાઢ દન્વે, ભાવે કોહાડયા ચલરો ॥૨૩૫॥

નામ પિંડ, સ્થાપના-પિંડ દ્રવ્યપિંડ ભાવપિંડ એમ ચાર
કેરો છે, નામ સ્થાપના સુગમ છે દ્રવ્ય પિંડમાં યોગ, ભાવ
વિગેરે દ્રવ્ય છે, તે દ્રવ્ય પિંડ છે, અને ભાવ પિંડમાં કોષ,
મૂળ, માદા, હોર એ ચાર છે.

પિંડિ સંયાણ જન્હા, તે ડડયા સંયાય સંનાં ।
સંયાયયંતિ જીવં, કન્મેણટ્વગારેણ ॥ ૨૩૬ ॥

હવે તેના અર્થમાં કહે છે. પિંડ ધનુ. એટલું કરવાનો
અર્થમાં છે. જેથી તે એકા. યજ્ઞેત્, અને યત્. વિપાક પ્રદેશ એ
અન્નેના ઉદય વડે એકા. યજ્ઞેત્ કોષ વિગેરે અંશોથી ટુકે.
તે ચાર અંશોમાં થેજ છે, પ્રકા તેના વડે ? ઉત્તર આઠ પ્રકારના
નામ વસ્તુઓ વિગેરે આઠ અંશ વડે એક છે. એટલે આઠ
કોષ વિગેરે પિંડ છે.

દન્વેનળા ડ નિવિહા, નન્તિનાચિનમોનદન્વાણં ।

દુપયચડનયઅરયા, નગ્ગવકગ્ગિનાવગદુનાર્ણા ॥૨૩૭॥

પિંડ કોષ હવે એટલું કહે છે. નામ સ્થાપના સુગમને
હોડને દ્રવ્યવસ્તુ તે સ્થિતિ સ્થિતિ અને નિશ્ચિત દ્રવ્યના વસ્તુ
એક છે. સ્થિતિમાં જે વસ્તુઓ ચાર વસ્તુઓ તથા અષ્ટ-

પિણ્ડેસણા ય સત્ત્વા સંસ્કૃત્વેણોયરડ નવસુ કોડીસુ ।
 ન હણડ ન પચડ, નકિણડ કારાવણઅણુમડહિ નવ ॥

॥ ૨૪૦ ॥

હવે. આ અધ્યયનને શામાં. અવતાર થાય છે. તે કહે
 છે. પિરેવણુ. જેના બેતાલીસ બેદ ઉદ્ગમ વિગેરે છે. એ
 દુઃખમાં નવકોડીમાં અવતરે છે. તે આ પ્રમાણે છે (૧) પોતે
 ન હણે ન રાંધે ન ખરીદી કરે. અને બીજા પાસે ન હણાવે,
 ન રંધાવે ન ખરીદી કરાવે, તથા મારનારા રાંધનારા તથા ખરીદ
 કરનારને આજ્ઞા ન આપે પ્રસન્ન પણ ન કરે, એટલે કરાવવું અને
 અનુભવવું. તે પણ નિષેધ થયો. આ નવે પ્રકારની પિરેવણુ
 બે પ્રકારે કરાય છે.

સા નવહા દુહ કીરડ, ઉગ્ગમકોડી વિસોહિકોડી આ
 છત્તુ પદ્મા ઓયરડ, કીયતિયમ્મી વિસોહિડા ॥ ૨૪૧ ॥

ઉદ્ગમકોડી અને વિશોધિકોડી છે. તેમાં હણવું. હણાવવું
 અનુભવવું. રાંધવું, રંધાવવું. અને અનુભવવું. તે ઉદ્ગમકોડી
 અને તેજ અવિશોધિ કોડી છે એટલે તેમાં તેને સમાવેશ
 થાય છે. અને પછલા ત્રણ ખરીદવું. ખરીદાવવું. અને ખરીદનારને
 બહો બહોવા એ ત્રણ વિશોધિકોડીમાં સમાય છે. તેજ વાત
 ૧.૫૪.૨ કહે છે

રાગાર્દ મિચ્છાર્દ, રાગાર્દ સમણવન્મ નાણાર્દ ।

નવ નવ સત્તાવીસા, નવ નરડૈયે ય ગુણગારા ॥૨૪૪॥

નવ, અદાર, સત્તાવીસ, ચોપન, નેણુ, તથા બસોલીનેર
આનો ભાવાર્થ—પૂર્વાચાર્યના કહેવા પ્રમાણે આ રીતે છે. ઉપર
કહેલા નવ દોરી સગ અને દેવ એ બેએ શુભવાથી
અદાર થાય, અને તે નવદોરીનેજ નિધ્યાન્વ અજ્ઞાન
અને અવિદ્યા વટે શુભવાથી અસાધીય થાય. તેને સાગદેવ
વટે શુભવાથી ચોપન થાય તથા તે નવને દશ પ્રદરના
શ્રમણ ધર્મ વટે શુભવાથી નેણુ વિશુદ્ધ ભેદ થાય છે. તથા તેને
જ્ઞાન દર્શન ચારિત્ર એ ત્રણ ભેદે શુભવાથી બસોલીતર થાય છે.
આ નામ નિષ્પત્ત નિર્ણય થયેા હવે સૂત્ર આદ્યાપદ નિષ્પત્ત
નિર્ણયનો અવસર છે. વિગેરે ચર્ચા પૂર્વે નાકું છે. સૂત્ર અતુલમના
અસંખ્યિત શુભયુક્ત ઉચ્ચારણ કહેલો. તે આ પ્રમાણે છે.

સંપત્તે ભિક્ષવકાલંમિ, અનંમંતો અમુચ્છિઓ ।

હમેણ કમજોગેણ, મનપાણં ગચ્છેતણ ॥૧॥

સં ગામે વા નગરે વા, ગોઅગ્ગગઓ સુણી ।

ચરે મંદમણુચ્ચિગ્ગો, અચ્ચક્કિવત્તેણ ચેઅન્તા ॥૨॥

ગ્રામી રીતે જલુલ વિગેરેમાં વખત વખત અદારે સૂચરે
ગમ થાય. આદે આપુએ જણાવે છે કે આદારે જ્ઞાન નથયે

પુરઓ જુગમાયાએ, પેહમાણો મહિં ચરે ।

વજંતો વીઝહરિયાડં, પાળે ઝ ઢગમટ્ટિઅં ॥૩॥

સામે યુગ માત્ર એટલે પોતાના શરીર પ્રમાણ અથવા
ગાડાના ઉંટડા પ્રમાણ નેટલી લાંબી દ્રષ્ટિ જમીન ઉપર રાખી
ચાલે, અને તેમાં બીજા, હરિત ત્યાગે. આ બે વસ્તુના કહેવાથી
એમ લાલુપું કે સાધુએ દેખીને પગ મુકતાં તેમાં જે વનસ્પતિ
પડી હોય તે તેના ઉપર પગ ન મુકે, તથા પ્રાણ તે બે
ઇન્દ્રિય વિગેરે હાલતાં ચાલતાં નાનાં મોટાં જન્તુ કે જીવો
હોય તે દેખે, તથા પાણી અને માટી અને તેથીજ અગ્નિ
અને વાયુ પણ લાલુવા. અર્થાત્ સાધુ પોતે પગ મુકતાં નીચે
જીવે તથા બાજુએ જીવે કે મારાથી એકેન્દ્રિયથી તે પંચેન્દ્રિય
મુધી કોઇપણ જીવ હુઃખ ન પામે.) આ ગાંધામાં જે દ્રષ્ટિનું
માપ બતાવ્યું છે તેનાથી લાંબી દ્રષ્ટિએ દેખે તે બરોબર
જીવ રક્ષા ન થાય, અને ઘણું નજીક જોવું બનવું અશક્ય
છે, માટે ધીમેધી જોઇને ચાલે.

ઓઘાયં વિસમં સ્વાણું, વિજ્ઞલં પરિવિજ્ઞાણ ।

સંક્રમેણ ન ગચ્છિજ્ઞા, વિજ્ઞમાણે પરક્રમે ॥૪॥

ત્રીજી ગાંધામાં પરદેવની રક્ષા બતાવી અને આ ગાંધામાં
સ્વરક્ષા બતાવી કે પોતે અવપાત એટલે ખાસ નિગેહો

તેટલા માટે લગવાનની આજ્ઞામાં નહેલો સાધુ ઉપર
કહેલા ખાણ વિગેરેના માર્ગે બીજો માર્ગ હોય તો તેવે માર્ગે
ન જાય, પણ માર્ગના અભાવે અથવા સાંજે દૂર જવાની શક્તિ
ન હોય તો તે માર્ગે સંભાળીને ચાલે, પણ પોતાને કે બીજો
જીવોને પીડા ન થાય, તેમ ચલનારો ચાલે.

इंगालं छारियं रासिं, तुमरासिं च गोमयं ।

सत्तरक्खेहिं पाएहिं, संजओ तं नट्ठकमे ॥ ७ ॥

હવે વિશેષ પ્રકારે પૃથ્વી કાયની ચતના કહે છે. કોય-
લાનો રાસી (સમૂહ) તથા ખારનો તથા ચોખાના ફેતરાનો
તથા છાણનો સમૂહ હોય ત્યાં સ્થિત પૃથ્વીની રજા વિગેરેથી
ખરડાયલા પોતાના પગ હોય તો તેમાં ન ચાલે કે પોતાનાથી
તે દુગણમાં ચાલતાં પૃથ્વીકાયની વિશધન ન થાય.

न चरेज्ज वासे वासंते, माहियाए वा पडंतिए ।

महावाए व वायंते, तिरिञ्छसंपाड्ढमेसु वा ॥ ८ ॥

આ સૂત્રમાં પાણીના જીવોની રક્ષા બતાવે છે. જ્યારે
વરસાદ પડે ત્યારે સાધુ બહાર ન નીકળે, અને નીકળ્યો હોય
તો હાંકેલી જગ્યાએ ઊભો રહે અથવા છાણી ફરફર પડે ત્યારે
પણ ન નીકળે, અથવા જોરથી વાયંતે વાતો હોય તો સાધુ
બહાર ન નીકળે, કારણ કે તેમાં જમીનની સ્થિત રજા ઉડોને

તેટલા માટે લગવાનની આજ્ઞામાં રહેલા સાધુ ઉપર દહેલા ખાણ વિગેરેના માર્ગે બીજો માર્ગ હોય તો તેવે માર્ગે ન થાય, પણ માર્ગના અલાવે અથવા લાંબે દર જવાની શક્તિ ન હોય તો તે માર્ગે સંભાળીને ચાલે, પણ પોતાને કે બીજાં જીવોને પીડા ન થાય, તેમ ચલનાથી ચાલે.

इंगालं छारियं रासिं, तुसरारसिं च गोमयं ।

ससरकयेहिं पाएहिं, संजओ तं नटुक्कमे ॥ ७ ॥

હવે વિશેષ પ્રકારે પૃથ્વી કાયની ચતના કહે છે. કોય-લાનો રાસી (સમૂહ) તથા ખારનો તથા ચોખાના દેશનો તથા છાણનો સમૂહ હોય ત્યાં સચિત પૃથ્વીની રજ વિગેરેથી ખરડાયલા પોતાના પગ હોય તો તેમાં ન ચાલે કે પોતાનાથી તે દગલામાં ચાલતાં પૃથ્વીકાયની વિશધના ન થાય.

न चरेज्ज वासे वासंते, महियाए वा पडंतिए ।

महावाए व वायंते, तिरिच्छसंपाइमेसु वा ॥ ८ ॥

આ સૂત્રમાં ખાણીના જીવોની રક્ષા બતાવે છે, જ્યારે વરસાદ પડે ત્યારે સાધુ બહાર ન નીકળે, અને નીકળ્યો હોય તો હાંકિલી જગ્યાએ હાલો રહે અથવા છાણી ફરફર પડે ત્યારે પણ ન નીકળે, અથવા જોરથી વાયરો વાતો હોય તો સાધુ બહાર ન નીકળે, કારણ કે તેનાં જમીનની સચિત રજ ઉડીને

બતાવે છે. અનાયત એટલે જેથી અથવા દુરવ્યવસ્થા સ્થાન
ત્યાં વર્તવર જતાં જ્યાંના નાનગંધી પ્રાણનિપાતવિરતિ વિરેરે.
મહા પ્રભુને કૃપણ હારે છે. તથા તે દુષ્ટીના દુરવ્યવસ્થા
ચિત્તમાં વિરેપ સ્વચ્છી હિતમ જાણે બદલઈ જાય છે. અને
સુધુપણું મૂઠી દેવાનો વખતે જાવ થાય છે, તથા સાધુ ધર્મનું
વિવિધમાં ફેરા મારશે તેમાં પણ સંશય થાય છે. આ સ્વર્ગ-
ધર્મમાં પૂર્વજાણે આ પ્રમાણે હોય છે. જેથી વિરેરે જોને
દેખવાથી પ્રદાનયં બંદન કરવાનું મન થાય છે. તથા તેને
સુદર દેખીને તેમાં ચિત્ત હીન થતાં ગુણ્ય એવર્તી દેવાનું
બુદ્ધિમાં સચિત્ત દેવા દિવાનો દોષ જાણે છે. તથા વાતચિત્તમાં
બીજા વાત કરતાં જુઠા બોલવાનો દોષ હારે છે, તથા જીવ-
શ્વરે જેમના જાનને નિષેધ કરેલા હોવાથી તેને દેખવાં
અદ્યતન-ચિત્તીનો દોષ હારે છે. તેના કૃપણ પ્રેમ થતાં
પર્યંતરનો દોષ હારે છે આ પ્રમાણે જેથી અથવા બદલ
જોના ધર્મમાં એવર્તી વસ્તે જતાં સાધુના પુણ્ય મહાપ્રભુને
બંધ થાય છે.

તન્ના ભૂં વિઆગિના, રોનં દુગ્ગદ્વહણં ।

વજ્રણ વેતનામનં, મુળો ભગંતમન્નિણ ॥૧૨॥

હવે કૃપણી જે મહાનું જે કહુ તેનું નિષેધન (નિરે)
બતાવે છે કે આ પ્રમાણે કૃપણી દોષને વધારવા જેથી

આકાશમાં દેખતો ન ચાહે તેમ બાવથી હિંચ કુલનો ગર્વ કરતો ન ચાહે તેમ અનવનત એટલે દ્રવ્યથી નીચું દેખતો ન ચાહે અને બાવથી લગિધ વિનાનો દોષથી દોન પણ બનાવતો ન ચાહે અપ્રકૃષ્ટ એટલે હસવું નહીં, તથા અનાકૃષ્ટ એટલે ક્રોધાદિ ગ્રીત તથા દિગ્વિશેષે 'જાણ્યા ભાગ' એટલે યથા યોગ્ય અને તેટલી દમન કરીને મુનિ ચાહે. આ પ્રમાણે ન ચાહે તો ધણા દોષો લાગે છે. તે બનાવે છે. જેમકે આકાશમાં જોતો ચાહે તો લોકો તેની હાંસી કરે, કે ત્યાગી થઈને હિંચ શું જોતો હશે ? તથા અભીમાન કરવાથી ઈર્ષ્યા સમિતિ નપજે તથા ધણું નીચું જોઈને ચાહેતો લોકો કહેશે કે આ દેહ અગત્યની માફક હમ છે. અને દોનપણ બનાવે તો તેને લોકો કુદ્ર. સ્વ (સંકટ) મણી લે હસતો ચાહે તો દેહ બાધના સ્થાં વહાણ ને શક આવે કે તેને જોઈને દમ છે, તથા આકૃષ્ટ ચાહેતો તેમાં પણ તેજ દેવ આવે, અને દિગ્વિશેષ દમન ન કરે, તો તે હીક્ષને અણે. વ્ય છે.

દવદવસ્તુ ન ગચ્છેજ્જા, માનમાણો અ ગોઝે ।

હમંતો નાભિગચ્છિજ્જા, કુલં રચ્નાવયં નયા ॥૧૪॥

નહુ જેવરી દેખતો ન ચાહે તથા વાનો કરતો ન ચાહે તથા હસતો પણ ન ચાહે તથા અનવનત પણ ચાહે તો તથા જેવરી વાન હશે તથા વાન એકદી છે (૧) દ્રવ્યથી હિંચ તે પણ માનનો હિંચ તથા જેવરી તથા હસતો હિંચ ને અનવનત

હોય અથવા અંદલેશનાં સ્થાન હોય તેને સાધુ કંઈ તો
કરવડે, મોટા પુરુષોના ઘરમાં, અનેક પ્રકારની છાની વાત હોય
તે બહાર ન થવા દેવા માટે તેઓ બદોબસ રાખે છે. તેમાંની
વાત બહાર પડતો સાધુ ઉપર શક આવે છે. અને તેથી સાધુને
પીટા પણ કરે.

પઠિકુટ્ટકુલં ન પવિસે, મામગં પરિવિજ્જણ ।

અચિઅત્તકુલં ન પવિસે, ચિઅત્તં પવિસે કુલં ॥૧૭॥

જે ઘરો નિષેધ કરવા યોગ્ય હોય તે કહે છે. થોડા કાળ
માટેનાં તે મુતક વાળાં ઘરો તથા ઘણા કાળ માટેનાં તે જે
ઘરવાળે અનાચાર કરવાથી લોકોએ તરંગલાં હોય તે ઘરનાં સાધુ
ગોચરી ન જાય. જાય તો જૈનધર્મની લોકો નિંદા કરે તથા કોઈ
ગુરુત્વ એમ કહે કે. મારા ઘરમાં ના આવવું, તો ત્યાં ન જાય.
તેમ જેને દેખવાથી, સાધુ ઉપર અ પ્રીતિ થાય એટલે જો કે
તેઓ મોંઢે કોઈ કારણને લઈને ના નકલે પણ મન મેલું કરે
તો ત્યાં સાધુએ ગોચરી ન જવું, પણ ચિયત્ત એટલે જોગને
આપતાં ધર્મ ભાવના વધે ત્યાં ગોચરી જવું, તેથી જ્ઞાન દેનારને
પણ મહાન પુન્ય બંધાય છે.

સાળીપાવારપિહિઅં, અપ્પણા નાવપંગુરે ।

કવાહં નો પણહિજ્જા, ડગ્ગહંસિ અજાહા ॥૧૮॥

સાળી ટાટનો અથવા કપડાનો પડદો હોય, અથવા પ્રાવાર

ઘાત થાય આ જન્મે શરીરને નુકશાન કર્તા છે માટે સોજતી હોય તેને યાત્રાં વિગેરે સોંપીને ચોખ્ખા સ્થાનમાં અચિત્ત પાણી લઈ જઈને વિધિએ છાટે. પીગાળકરે આ સંજનમાં એક નિયુક્તિ નામના સૂત્રમાં વિશેષ ખુલાસો છે ત્યાં લેવો,

ળીઅદુવારં તમસં, કુટૂં પરિવજ્જણ ।

અચક્ષુવિસઓ જત્ય, પાણા દુપ્પાહિલેહાં (હગા) । ૨૦ ।

નીચી દરવાજા હોય તથા અંધારા વાળો એકાદ હોય તેમાં આધુ ગાયત્રી નહે કારણકે તેમાં પડેલી ચીજ અંધારાને લીધે નદેખાય તેથી ચીજ લેવા જતાં દેખીને ચાલવું કે લેવું તે નખને, અને તેથી પોતાને કે બીજાને દુઃખ થવાનો પ્રસંગ આવે એ પ્રમાણે જ્યાં પોતાની આંખ કામ નકરે ત્યાં શવ રક્ષા નધાય, માટે તેવા સ્થાનમાં નજરું,

જત્ય પુપ્પાઈં વીઆઈં, વિપ્પઙ્ગાઈં કુટૂણ ।

અહુણોવલિત્તં ઉલ્લં, દટૂણં પરિવજ્જણ ॥ ૨૧ ॥

જ્યાં ખુલ્લો અનેક જાતનાં જાઈ, શુભાળ, મોગરો વીગેરે પડેલાં હોય, અથવા બીજાં તે ડાંગર, ઘડં વીગેરેલાં કોઠારમાં અથવા દરવાજામાં પડેલાં હોય, અથવા તુરતનું લીપેલું બીનું હોય તો, ત્યાં આધુ તેવું જોઈને તેમાં દાખલ નધાય, કારણકે, બીજાં શવની દીક્રા થાય તો સંજનનો ઘાત થાય, અને પોતાને, લાગેતો આત્મ ઘાત થાય,

શ્રી ૨૫ આ જાણે કરીને તુલ્ય કરે છે એટલે કે જાણે
 ૨૫ તેને ૨૫માં વિધિએ કરીને એક સ્વરૂપ અર્થિન થઈ
 હવે જાણે વિધિએ કરે તુલ્ય કરે આ સંજવણે એક
 તુલ્યને તુલ્ય કર્યાં વિધિ થઈ છે એ જાણે

ગીઝદુવાં નમનં, કુદુગં પગિવગ્ગા ।

અવકુવિલિઓ જાણ્ય, પાગા દુનકાદિલિલિ(જાગા) ॥૨૦॥

તેથી જાણે ૨૫ તુલ્ય કરીને તુલ્ય કરીને ૨૫ તેમાં
 કરીને જાણે તુલ્ય કરીને તેમાં કરીને તુલ્ય કરીને તુલ્ય
 તુલ્ય કરીને તુલ્ય કરીને તુલ્ય કરીને તુલ્ય કરીને તુલ્ય
 તુલ્ય કરીને તુલ્ય કરીને તુલ્ય કરીને તુલ્ય કરીને તુલ્ય
 તુલ્ય કરીને તુલ્ય કરીને તુલ્ય કરીને તુલ્ય કરીને તુલ્ય
 તુલ્ય કરીને તુલ્ય કરીને તુલ્ય કરીને તુલ્ય કરીને તુલ્ય

જાણ્ય દુનકાદિ વીઝાદિ, વિનકાદિ કુદુગ ।

ગીઝગીવાલિનં વહં, કુદુગં પગિવગ્ગા ॥૨૧॥

જાણ્ય તુલ્ય કરીને જાણ્ય કરી, તુલ્ય કરી, તુલ્ય કરી
 તુલ્ય કરી તુલ્ય કરી તુલ્ય કરી તુલ્ય કરી તુલ્ય કરી
 તુલ્ય કરી તુલ્ય કરી તુલ્ય કરી તુલ્ય કરી તુલ્ય કરી
 તુલ્ય કરી તુલ્ય કરી તુલ્ય કરી તુલ્ય કરી તુલ્ય કરી
 તુલ્ય કરી તુલ્ય કરી તુલ્ય કરી તુલ્ય કરી તુલ્ય કરી
 તુલ્ય કરી તુલ્ય કરી તુલ્ય કરી તુલ્ય કરી તુલ્ય કરી

ઝેરચરીમાં ઝમેદો આધુ મૃદસ્થના ધન્યઃ જેટલી મધદા
જાંધી હોય, તેનાથી જાંધીક દૂધ નજાય, તેથી તેના ધનની
મધદા જાણીને તે આપવાની જમી મુખી જાય. જેથી દાન
દેનારને અર્થાંત્રિ નથાય,

તત્તેવ પડિલેહિજા, ભૂમિભાગં વિઅકમ્વણો ।

તિણાણસ્ત ય વચ્ચસ્ત, સંલોગં પરિવજ્જા ॥૨૫॥

ત્યાં ઉભા દહેવાની જગ્યામાં શાખમાં બનવેલી વિધિએ
વિચક્ષુ આધુ જમીનને દેખીને ઉભો રહે, પણ મૃદસ્થની
રનાન (નદાવાની જગ્યા) તથા જાજરૂ (પીશાબની) જગ્યા તરફ
નહવે, કારણકે ત્યાં શ્રી વિગેરે ઉપાસાં બેસાં હોયતો તેને દુઃખ
થાય ધનવાળા માણસેને પણ શંકા થાય, અથવા પોતાને પણ
બેહુ થાય, વિચક્ષુ શબ્દથી જાણવું, કે ઝેરચરીમાં વિદવાન
આધુએ જણું, અને તેથી અગ્નીતાર્થને નિવેધ કયો,

દગમંદિઅઆયાણે, વીઆણિ હરિઆણિ અ ।

પરિવજ્જંતો ચિટ્ટિજ્જા, સન્નિવિઅનમાહિણ ॥૨૬॥

પણી કે માટીને હવવાને રસ્તો હોય, તથા વચમાં
વીજ કે વનસ્પતિ પડ્યાં હોય તે તે જોડને તેને પોતા નથાય
તેમ પોતાની અર્ધા કન્દિયો કાઢે અર્ધાને ઉભો રહે.

તત્ત્ય મે ચિટ્ટમાણસ્ત, આહરે પાણમોઅજાં ।

અકાણિઅં ન મેણિહિજ્જા, પડિમાહિજ્જા કપિઅં ॥૨૭॥

સંમદમાળી પાળાણિ, વીઆણિ હરિઆણિ અ ।
અન્નંજમકારિં નચ્ચા, તારિસં પરિવજ્જણ ॥૨૯॥

હાન આપનારી ગ્રાહ ચાલતાં એ વચમાં કીટી, મંદાડી
વિગેરે પ્રાણી હોય તેને દુઃખ દેલી ચાલે, અથવા વચમાં દાણા કે
વનસ્પતિ પટેલાં હોય તેને દાઝતી ચાલે તો તેને સાધુના દાઝે
અન્નયમકારી એટલે કહેવાને પીડનારી સમજી તેની પાસેથી
'આટ્ટાર ન લે, અને કહે કે આવી રીતે હાન આપનાર પાસેથી
અન્નેને લેવું ન કહે.

સાહરહુ નિક્કિવવિત્તા ણં, મચિરં ઘટ્ટિયાણિ ય ।
તદેવ નમણદ્દાણ, ઉદગં નંપણુલ્લિયા ॥૩૦॥

કોઈ બહુ એક વસ્તુમાંથી હથેળીના વાસણમાં નાંખી
ને ચોટાચોટ, તો ન લેવું, તેના નિચે મુજબ લેદ છે.

તંફાસુગમવિ વજ્જાણ, તત્થ ફાસુણ ફાસુયં
સાહરહુ ફાસુણ અફાસુઅં સાહરહુ અફાસુણ
ફાસુયં સાહરહુ અફાસુણ અફાસુઅં સાહરહુ;
તત્થજં ફાસુઅં ફાસુણ સાહરહુ, તત્થવિ થેવે થેવં
સાહરહુ થેવે વહુઅં સાહરહુ, વહુણ થેવં સાહરહુ.
વહુણ વહુઅં સાહરહુ, | એવમાદિ યથા પિણ્ડ નિર્યુક્તૌ ।

ન્ય વાત કહીને તેમાં વિશેષ બતાવવું હોયતો ફરી જુદું
નામ કહે જેમકે બ્રાહ્મણો આગ્યા પણ તેમાં પ્રખ્યાત વશિષ્ઠ
હોય તો પછી કહેકે વશિષ્ઠ પણ આગ્યા છે એમ કહેવાય છે
એટલે વોહોરાવનાર પાણીને દુઃખ દઇને ખાત આસામણ
વિગેરે વોહોરાવે તો લેવું નહી અને કહેવું કે મને તે નકલપે,

પુરેકમ્મેણ હત્યેણ, ઢઠ્ઠીએ ભાયણેણ વા ।

દિતિઅં પડિઆડકવે, ન મે કપ્પડ તારિસે ॥૩૨॥

હાન આપનાર આપવા પહેલાં કાચા પાણીથી માધુ માટે
હાથ ધુવે અથવા ટાઈ કડછે અથવા તપેલી વીગેરે કાચા
પાણીથી ધોઈને વોહોરાવેતો કહેકે અમને તેવું નકલપે,

एवं उदउल्ले ससिणिद्धे, ससरक्खेमट्ठिआउमे ।

हरिआले हिंगुलए, मणोसिला अंजणे लोणे ॥३३॥

એજ પ્રમાણે કાચા પાણીથી હાથ ધીના હોય અથવા
કાચા પાણીનાં ટીપાં પડતાં હોય તેવા ધીના હાથે વોહોરાવેતો
નલેવું (અસ્તિગ્ધ એટલે થોડાપાણી વાલો હોયતો પણ નલેવું)
તથા દેતીથી તથા ગારાથી તથા ઉસથી એટલે કાંઈ પણ
ખારથી અથવા હડતાલ હીંગલોક તથા મણુશીલ વિગેરે પૃથ્વી
કાયની કંઈ પણ ચોજથી હાથ ખરડેલો હોય તો નલેવું અથવા
અંજન ધાતુ તથા નીમક (મીઠું) વિગેરેથી હાથ ખરડાયલા

હાઈ નરોપતો બાઈ દાવ્યા બાવ્યા વિના ત્યાં ભીંમીનેજ દાન
આપે તો રથવિઠ દલપીને લેવું પડે પણ છન દલપી મુની
ને જ્યારથી ગર્ભ રહે ત્યારથી તે કવચ સુધી પણ લેવું
નયરે આંધા સંપ્રદાય કિ. તે દહી દહીને આપે તો બાળને
દહેવું કે અમોને લેવું યોગ્ય નથી,

ધળગં વિજેમાળી, દાગ્ગં વા કુમારિઝં ।
તં નિકિલવિત્તુ રોઝંતં, આહરે પાળમોઝણં ॥૪૨॥

બાળક ધાવતુ અથવા બોલામા રમતુ હોય પણ તે બાળક
બાલીકા અથવા નપુઝક છાકફં હોય તેને નીચે જમીન ઉપર
રોતું મૂકીને ઘોડોદાવવા ઇચ્છે તો તેના હાથનું બાવાપીવાનું
લેવું નકલપે અહીયાં પૂર્વોચારના આ નિયમો છે. સ્થવિર કુર્પી
આપુ બાળક ધાવતું હોય તેને બાઈ મૂકીદે બાળક રહે અથવા
નરદેતોપણ લેવું નકલપે પણ તે બાળકને બીજી બાઈ ધવરાયે
અથવા મોટું બાળક હોય તેને બીજી બાવાનું આપે અને નરદે
લેવું કલપે પણ બાળક રહે તો નકલપે, તથા બાળક તે
નયે ધાવતું ન હોય પણ ધાવવા યોગ્ય હોય અને રહેતો
નકલપે, પણ નરદેતો લેવું કલપે છનકલપી મુનીઓના
આ નિયમ છે કે ધાવવા યોગ્ય બાળક આદે રહે આદે
ધાવતું હોય અગર નહોય તોપણ તેના હાથનું લેવું
પણ જ્યારે બાળક બીજી પીઠા ઇચ્છતો હોયતો

અને ખાવાના બંને અર્થમાં વપતય છે તે જમણ હેય
અથવા બીજાને જમાડતા હોયતો બંને માલીક પાસેથી તેમની
ઈચ્છા અનુસાર લેવું,

ગુચ્ચિણીએ ઉવણ્ણત્યં, વિવિહં પાણમોઅણં ।

ભુંજમાણં ચિવલ્લિજ્ઞા, મુત્તસેર્સં પડિચ્છા ॥૩૯॥

બાઈ ગર્ભવતી હોય તેના માટે બનાવેલું હોય તેડું
અનેક પ્રકારનું ખાવા પીવાનું હોય તે નલેવું, પણ તે તેના
વાપરી રહ્યા પછી વેંદસાયેતો લેવું ઠગપે,

મિઆ ય સમણદાએ, ગુચ્ચિણી કાલમાસિણી ।

ઉટ્ટિઆ યા નિસીડિજ્ઞા, નિસન્ના યા પુણુટ્ટા ॥૪૦॥

સાધુના માટે પૂરા માસ ધએલી ગર્ભવાલી બાઈ બેઠેલી
કામી થાય અથવા વેંદરાવવા છએ અથવા ઉભેલી હોય અને
લેખીત્વ અથવા બેઠેલી કામી થી ઉડે નો તેના હાથનું લેવું
નખપે

તં મંથે મત્તપાણં તુ, સંજયાણં અકપ્પિઅં ।

દિતિઅં પડિઆટ્ઠકચ્ચે, ન મે કપ્પડ્ઠ તારિસં ॥૪૧॥

કારણકે તેનું વેંદસાયેલું ખાવાપીવાનું અચિત્ત હોય તો
પણ નજરે નથા બાઈને પીવડનું કારણ બાળી સાધુને લેવું
નરહપે પણ આટલો બેદ છે કે જાન આપનાર ઘરમાં બીજું

તેથીતા રહે અથવા નરડે તોપણ નહેવું અથવા નથીતેહીએ
 રડે તોપણ તેને છેડે તો પણ નહેવું જો નરડેતો છે, આ
 બધાનું કારણ શિખ્ય પૂછેછેકે શામાટે નહેવું ઉત્તર-તે બાજને
 જમીનપર મૂકતા અને ખરડાએલા હાથે પાછો લેતાં અસ્થિત
 પજારી લેતા બાજકને ફૂંલ યામ અથવા બિલાડી નહ
 અસમર્થ બાજકને માસનો લોચો બહારી ઉપાડી પણ બધ તેને
 દોષ નાધુને લાગે,

તં મયે મત્તપાણં તુ, સંજયાણ અકપ્પિઅં ।

વિત્તિઅ વડિઆટ્ઠકલે, ન મે કપ્પડ તારિસં ॥૪૩॥

માટે ઉપર બતાવેલા દોષોને સમજી સાધુએ ત્યાં બાજક
 પાડી બાધ આપતી દોષ તો પણ બાજકવાળી બાધ પામેથી
 ન લેવું, અને કહેવું કે અમને તેવું ન કડપે

તં મયે મત્તપાણં તુ, કપ્પાકપ્પંમિ સંકિઅં ।

વિત્તિઅ વડિઆટ્ઠકલે, ન મે કપ્પડ તારિસં ॥૪૪॥

આ બધી થીબામણ આપીને આચાર્ય માદારાજ રહે
 ન, કે નાપુત્રોએ વિચાર કરીને કેઈપણ છપને પીડા ન થાય
 તેથી કહેવું કે આ આદાર દોષ તો લેવો, પણ લેતા પોત્ત ન
 દોષ તથા આ નાપુત્ર માટે બધાજુ છે, બધી શકા પણ
 થઈ તે કહેવું કે અમને આ લેવું ન કડપે

મયગાંવેણ વિદિત્ત, મોર્યાણ વૈદ્યગણ દ્વા

લોંવેણ વાવિ મોંવેણ, મિત્તરેણારે ને જાદ ॥૪૫॥

આથવાથી મળતુ ને મળવાનું હાથ, મેલે દેખા દેખ
આપિને પાંચે નાપે દેખ બાજના પાંચના પાંચથી દેખ
દેખ, મળેલ મેલું પાંચુ દેખ બાજના પાંચને પાંચ,
દેખ, બાજના પાંચના દેખ મેલે તે મળતા મળતુથી દેખ બાજ
બાજના દાખથી બાજના પાંચ દેખ પાંચથી દેખ બાજ, દેખ
દેખ તે મળાથી ન દેખ

તે વા ઉદિત્તદિઆ દિજા, મમળાટ્ટાણ ન દાવણ ।

દિનિત્તં પદિઆટ્ટાણ, ન મે વળાદ નારિત્તં ॥૪૬॥

તે વાળુને બાજને બાજના દેખ મળવાથી મળતુ મળેલી
દેખ તે, તે બાજ બાજ તે વા, હાથ ન દેખે (તેના દેખ
બા મળાને કે મળતા પાંચના પાંચથી પાંચના દેખે તે દેખ
દેખ, તમા બાજે વસ્તુ બાજના બાજના દેખ મળે બાજના
દેખ મળેલી વસ્તુ દેખવા, પાંચી દેખવાના મળુને દેખ તેના
મળે તે ન દેખ મળે મળે પાંચના મળે પૂર્વ પાંચ, દેખ મળે
દેખ તે દેખ મળે)

અસળં વાળગં વાવિ, મ્વાટ્ટમં માટ્ટમં તદા ।

જં જણિજ્જ મુણિજ્જા વા દાળટ્ટા પગહંટ્ટમં ॥૪૭॥

દેવિન નથી (જે માધુ દેવો પાદના ચાલુએ ઇર્ષા ઉત્પન્ન થાય તથા અવેદને કહેકે તમારા માધુએને શા માટે તમે અપના નથી જેમ કરી અપમન કરે)

उदेसिअं कीअगडे, पूइकम्मं च आहं ।

अज्जोअर पामिच्चं, मौलजायं विवग्जए ॥५५॥

હવે અમારુ માધુએના માટેજ બનાવ્યું હોય તે કૈદદેશિક દેવું નથરે, તથા માધુના માટે વેચાતું હોયને અપે તે તે નકલપે તથા પાતાના માટે અદુસ્થ બનાવ્યું હોય તેમાં માધુ નિમિત્તે બનાવેલો અદુર લેનવેલો તે પૂનિ કર્મ હોય કહેવાય તે દેવું નથરે, તથા અદુરગામથી અથવા પર્વતમાંથી માધુ નિમિત્તે માત્રે હોયને અપે તે તે આદુર હોય છે, તથા પાતાના માટે ક્ષોડ કરી હોય તેમાં માત્ર અવેદન કાઢીને માત્ર માટે માત્ર વધારે કંપે ત્યા અધ્યવ પૂરક હોય હોય, તથા પ્રમિત્ય એકેએ માધુમાટે બીજાનું હોયને અપે તે છે, અને માત્ર તથા અદુસ્થ એ બંનેનું પદેકેયોજ કથાય તે મિથ્ર હોય અથવા માત્ર નો દેવિન અદુર હોય તે માત્રેને લેવો નકલપે

उगमं ते अ पुच्छिग्जा, कस्तदाकेग वा कडं ? ।

मुञ्चा निस्संकिअं मुडं, पडिगाहिग्ज नंजए ॥५६॥

હવે સંઘાય દૂર કરવા કહેકે અદુસ્થને ત્યાં અદુર લેવાં અંકાપરે કે અમારુના માટે બનાવ્યું છે તે તેના આકીરને

તં ભવે ભક્તપાણં તુ, સંજયાણ અકપ્પિઅં ।

દિત્તિઅં પહિઆઈક્કલે, ન મે કપ્પહ તારિસિં ॥૫૦॥

પૂન્યાર્થે ઉપર બતાવેલો આહાર કોઈ આપેતો કહેવું કે
અમને તે લેવો ઉચિત નથી

અસળં પાણગં યાવિ, શ્વાઈમં સાઈમં તહા ।

જં જાણિજ્ઞ સુણિજ્ઞા વા, ઘણિમટ્ટા પગહં ઇમં ॥૫૧॥

આગાથામા વનિપક એટલે કૃપણ તેના માટે બના-
વ્યું હોય

તં ભવે ભક્તપાણં તુ, સંજયાણ અકપ્પિઅં ।

દિત્તિઅં પહિઆઈક્કલે, ન મે કપ્પહ તારિસિં ॥૫૨॥

તો સાધુએ કહેવું કે અમોને લેવું ઉચિત નથી

અસળં પાણગં યાવિ, શ્વાઈમં સાઈમં તહા ।

જં જાણિજ્ઞ સુણિજ્ઞા વા, સમણટ્ટા પગહં ઇમં ॥૫૩॥

તં ભવે ભક્તપાણં તુ, સંજયાણ અકપ્પિઅં ।

દિત્તિઅં પહિઆઈક્કલે, ન મે કપ્પહ તારિસિં ॥૫૪॥

તે પ્રમાણે જોમ જણેકે સાંભળેકે બોલના સાંકળોના
માટેજ રસોઈ બનાવેલી છે તે આપે તોપણ કહેવું કે અમને લેવું

ઉચિત નથી (જો સાધુ ક્ષેતો જોદના સાધુઓને ધર્મો ઉત્પન્ન થાય તથા શ્રાવણને કહેકે તમારા સાધુઓને શા માટે તમે આવતા નથી એમ કહી અપમાન કરે.)

उदेमिअं कीअगडे, पूइकम्मं च आहडं ।

अज्झोअर पामिच्चं, मीसजायं विवज्जए ॥५५॥

હવે આમ સાધુઓના માટે જ બનાવ્યું હોય તે આદેશિક લેવું નધરે, તથા સાધુના માટે વેચાતું લાવીને આપે તો તે નકલપે તથા પોતાના માટે શ્રદ્ધાને બનાવ્યું હોય તેમાં સાધુ નિમિત્ત બનાવેલા આહાર ભોજવેતો તે પૂતિ કર્મ હોય કહેવાય તે લેવું નધરે, તથા બહારનાં મધી અથવા પરાંમાંથી સાધુ નિમિત્તે આપે લાવીને આપે તો તે આદત હોય છે, તથા પોતાના માટે રસોઈ કરી હોય તેમાં સાધુ આવેલા બાણીને સાધુ માટે થોડું વધારે રાંધે તો અધ્યવ પૂરક હોય લાગે, તથા પ્રામિત્ય એટલે સાધુ માટે બીજાનું લુંટીને આપે તે છે, અને સાધુ તથા શ્રદ્ધા એ બંનેનું પહેલેથી જ રંધાય તે મિશ્ર હોય આપ્રમાણે જે દોષિત આહાર હોય તે સાધુને લેવો નકલપે.

उगमं से अ पुच्छिज्जा, कस्सट्ठाकेण वा कडं? ।

सुच्चा निस्सकिअं सुद्धं, पडिगाहिज्ज संजए॥५६॥

હવે સંશય દૂર કરવા કહેછે શ્રદ્ધાને ત્યાં આહાર લેતાં રાંધાપટે કે આ સાધુના માટે બનાવ્યું છે તો તેના માલીકને

અથવા નોકરને પૂછવું કે આ ઠેના માટે બનાવ્યું છે અને પૂછવાથી ખાત્રી થાય કે સાધુ માટે નથી પણ બીજા માણસો અથવા તેમને માટે છે તો શુદ્ધ જુદિયો વિચારીને લેવું પણ વિચાર ક્યાં વિના છે, તો દોષ લાગે.

અસળં પાળગં વાવિ, શ્વાદ્મં સાદ્મં તદ્વા ।
પુષ્કેસુ હુજ્જ ઝમ્મીસ, વીણસુ હૃરિણસુ વા ॥૫૭॥
તં ભવે ભક્તપાણં તુ, સંજયાણ અકપ્પિઅં ।
દિત્તિઅં પડિઆદ્ધકલ્હે, ન મે કપ્પહ તારિસં ॥૫૮॥

ખાવા પીવા વિગેરેની વસ્તુમાં બાઈ પાટલ વિગેરેના પુલ દોષ અથવા બીજા દોષ અથવા હરિત (ચાક વિગેરે દોષ તો સાધુને લેવું નહટે આપે તો કહેવું કે અમારે ઉચિત નથી,

અસળં પાળગં વાવિ, શ્વાદ્મં સાદ્મં તદ્વા ।
ઉદગંમિ હુજ્જ નિક્કિલ્લં, ટંતિંગપણગેસુ વી ॥૫૯॥
તં ભવે ભક્તપાણં તુ, સંજયાણ અકપ્પિઅં ।
દિત્તિઅં પડિઆદ્ધકલ્હે, ન મે કપ્પહ તારિસં ॥૬૦॥

તે પ્રમાણે આહારમાં કાચું પાણી ભેટે દોષ અથવા
-તિંગ (કીકીતું ના કીકીઆડું) દોષ અથવા પનક (લીક

બાએલી) હોય તેમાં આહાર પડ્યો હોય તો તે આહાર નહોતો.
પાણીમાં મુકેલું જે પ્રકારે છે (૧) એકતો તદન જોડે જેમકે
પાણીમાં ખાવાની વસ્તુ મુકી હોય (૨) અને એક આંતરે હોય
જેમકે પાણીના ઘડા ઉપર દહીનું વાસણ મુકેલું હોય તે
પ્રમાણે ઉત્તિંગ અને પનકમાં પણ સમઘ લેવું ઉપર કહેલો
આહાર આપેતો આધુ ને લેવો નહતે પણ કહેવું કે અમને
આ ઉચિત નથી,

અસળં પાણગં વાવિ, રાઢમં સાઢમં તહા ।
તરમ્મિ હુજ્જ નિક્કિલત્તં, તં ચ સંઘટ્ટિઆ યણ્ણ ॥૬૧॥
તં ભવે ભત્તપાણં તુ, સંજયાણ અકપ્પિઅં ।
દિત્તિઅં પઢિઆઢક્ખે, ન મે કપ્પઢ તારિસં ॥૬૨॥

ઉપર પ્રમાણે દોઢ વસ્તુ અગ્નિમાં લાગુ હોય અને
અગ્નિને અટકીને આપેતો લેવું નહતે અને કહેવું કે તે ઉચિત નથી.

एवं उस्तकिया, ओस्तकिया, उज्जालिआ,
पजालिआ, निव्वाविया, उस्सिचिया,
निस्सिचिया, उववत्तिया, ओयारिया दण्ण ॥६३॥
तं भवे भत्तपाणं तु, संजयाणं अकपिअं ।
दित्तिअं पडिआइक्खे, न मे कप्पड तारिसं ॥६४॥

एआरिसे महादोसे, जाणिऊण महेसिणो ।

तम्हा मालोहडं भिक्खं, न पडिगिण्हंति संजया ॥६९॥

આ પ્રમાણે ઉપર કહેલા મહાન દોષોને જાણીને ઉત્તમ સાધુએ શ્રેય ઉપરથી લાવેલી ગોચરી લેતા નથી ને નીચરણી પત્રથીમાં લેવી (મજ્જિમુત્ત નહેલી હોય તો સાધુ ઉપર જઈને તે પશુ ખસીજાય તેવી હોય તો સાધુએ પશુ ઉપર જઈને નહેવું) મૂળ સૂત્રમાં હંદી માથોહડ' પાઠાન્તર છે ત્યાં એવે અર્થ' સેવોડે આવી ગોચરી લેવી નહીપે.

कंदं मूलं पलंबं वा, आमं छिन्नं व सन्निरं ।

तुंवागं सिंगवेरं च, आमगं परिवज्जए ॥७०॥

ગોચરીમાં કંદ સુરણ વિગેરે મૂળ, વિદારીકા (લોપશ્રી'જ) વિગેરે હુમ (ફળતું હુમણું) કાચું અથવા છેદેલું હોય તેવું શાક પાકડાં તથા હુમકું આદિ ને સચિત્ત હોય તો સાધુને લેવું નહીપે.

तहेय सत्तुचुन्नाई, कोलचुन्नाई आवणे ।

~ फाणिअं पूअं, अन्नं वावि तहाविहं ॥७१॥

~ माणं पसदं, रएणं परिफासिअं ।

~ तातअं पडिआइक्खे, न मे कण्णइ तारिसिं ॥७२॥

સનુચુરણ (જવ ચણાને ચેડીને બનાવેલા આટો) તથા
ભોજના આટો (બિરકુટ) તથા તલપાપડી ગોળગાળડી (પેંત
અથવા ફીરો પૂચ (આયુની બાટી) તથા લાડુ વિગેરે દુકાનમાં
વેચવાને માટે રાખેલા હોય તે ઘણા દીવસ પડી રહેવાથી વાસી
હોય તથા રેતી ઉઠવાથી ધૂળચાળા હોય આવી ચીજ દોષ
વેહોરાવેતો. આધુએ લેવી નહી, અને કહેવું કે અમોને કલપે નહી.

વહુઅદ્વિઠયં પુગ્ગલં. અણિમિસં વા વહુકંટયં ।
અઞ્ચિયં તિંદુયં ત્રિલ્લં, ડચ્છુલ્લં વ સિંચલિં ॥૭૩॥

ઘણા કળીયા વાળું ચીતાફળ હોય અથવા કાંટા વાળું
અનનામ ફળ હોય અથવા અન્નિક અથવા ટીમરુતું (ટીમરવા)
ફળ બીલીતું ફળ હોય અથવા ચેરડીનો કટકો હોય અથવા
વલની પાપડી હોય

અપ્પે સિઆ મોઅણજ્જાણ, વહુડજ્ઞિપવમ્મિયં ।
દિત્તિઅં પહિઆહક્કલે, ન મે કપ્પડ તારિસિં ॥૭૪॥

જો આ કાચાં હોય તો સચિત્તનો હોય લાગે તથા
અચિત્ત હોય તોપણ ખવડા કરતાં ફેંટી દેવાનું ઘણું હોવાથી
તથા પછવાડે માખીઓ ફીડીઓને પીડા કરક હોવાથી લેવું
નકલપે આપનારને સમજાવવું કે અમને આ લેવું યોગ્ય નથી.

તહેવુચ્ચાવયં પાણં, અદુવા વારવોઅણં ।

સંસેદ્ધમં ચાહલોદગં, અહુણાવોઅં વિવજ્જણ ॥૭૫॥

અમયમાં મિત્રુદેને દેવા લોકો ચાલે કરે, તે કાળે સાધુ ભય-
જ્યાં સુધી પગમાં ચક્રિત હોય ત્યાં સુધી બીજા ઉપર બોલકુપ
ન થતાં પોતે ગોચરી નાય. હવે ગોચરી જતાં ન મળે તો
સાધુએ શોક ન કરવો. કારણ કે તેણે તો મુખુદિએ લીધાંચાર
ને પાળ્યો છે. તેના માટે ગોચરી જવાનું છે. નહીં કે આહાર
-દાવવાના માટે, આવું વિચારી ગોચ ન કરે, પણ આ વખ
થયે એમ અમળને સહન કરે, એાધું મળે તો ઉનોદરી અને
ન મળે તો ઉપવાસનો લાભ થયે એમ ચિંતવે.

તદેવુચાવયા પાળા, મત્તદ્ઠાણ સમાગયા ।

તં રજ્જુર્જં ન ગચ્છિજ્ઞા, જયમેવ પરક્ષમે॥૭॥

હવે ક્ષેત્રની ચતના કહે છે. ક્રિયા અને નીચા પ્રાણીઓ
પશુ પક્ષીઓ બલિદાન વિગેરેમાં લેવન લેવાને માટે આખ્યાં
હોય તેની તરફ પોતે ન જાય, કારણ કે તેમને મળતાં
અંતરાય થાય અથવા તેમને ભય લાગે, માટે પોતે એમને
ગ્રાસ ન થાય તેવી રીતે ચતનાથી ચાલે.

ગોઝરગપવિટ્ઠાં જ, ન નિસીડ્ઞ કન્થર્ડ્ઞ ।

કહં ચ ન પવંધિજ્ઞા, ચિટ્ઠિજ્ઞાણ વ સંજણ ॥૮॥

ગોચરી ગએલો સાંધે ઘરમાં કે દેવગમાં બેસી ન રહે,
કારણ કે સંયમને નુકસાન થાય છે. તેમ ધર્મ કથા પણ કહેવા

શચિન પુત્ર વિગેરે હોય તેને ઇંદ્રીને મુનીને આપવા માટે તે
તં ભવે ભક્તપાણં તુ, સંજયાણ અકપિર્મં ।

દિત્તિઅં પડિઆઢક્ષે, ન મે કપ્પડ તારિસં ॥૧૫॥

મુનીએ કહેવું કે એ મુનીને લેવું અશક્ય છે. અમને
તેવું ભેળવું નથી.

રુપ્પલં પડમં વાવિ, કુમુઅં વા મગદતિર્મં ।

અન્નં વા પુપ્પસચ્ચિત્તં, તં ચ સંમદિઆ દા ॥૧૬॥

ઉપર પ્રમાણે કોઈ પણ જાતના પુષ્પો હોય અને તેને
મઈન ઇંદ્રીને (ચિત્તીને) મુનીને આપે.

તં ભવે ભક્તપાણં તુ, સંજયાણ અકપિર્મં ।

દિત્તિઅં પડિઆઢક્ષે, ન મે કપ્પડ તારિસં ॥૧૭॥

તો તેણે કહેવું કે અમારે તેવું સેવું ઉચિત
નથી. હુંચન અને મઈનની જે વાત આવી છે તેમાં પહેલાં
જતાવી ગયા છીએ કે માણુબીજ તથા વનરપતિને દુઃખ થઈને
ચેહોરાય તો ન લેવું. એમ કહ્યા છતાં આ બે ગાથા ફરી
શા માટે કહી? આશ્ચર્યનો ઉત્તર. પહેલામાં સામાન્ય છે
અને બીજામાં વિશેષ નામ લઈને કહ્યું છે.

સાલુઅં વા વિરાલિઅં, કુમુઅં રુપ્પલનાલિઅં ।

મુણાલિઅં સાસવનાલિઅં, રુચ્છુસ્વંહં અનિવ્વુહં ॥૧૮॥

શાલુક. (કમળાનું કંદ) તથા વિશલિકા (પલાશના કંદ) તથા કુમુદની તથા ખીલ કમળની નાગ તથા પદમનો કંદ તથા સ્વરસવની નાગ (સંકલી) અથવા ત્રીંગ અથવા ગેરૂનીને કુકળે આ બધાં રાંધ્યા વિનાનાં અથવા અચિત્ત ન થયાં હોય, તે આધુને લેવું ન હશે.

તરુણગં વા પવાલં, રુક્ષસ્ત તણગસ્ત વા ।

અન્નસ્ત વાત્રિ હરિઅસ્ત, આમગં પરિવજ્જે ॥૧૯॥

ઉગતા ફલની કુંપળ-પ્રવાલ (કમળ રાંખળી) શીંગ વિગેરે અથવા ઘામ્બનાં મીઠાં રાસ (ચાંદા) અથવા લીલી વનસ્પતિ (મોગરી ઠાંડી વિગેરે) જે કંઈ ટાચું હોય તે આધુએ નલેવું.

તરુણિઅં વા છિવાદિં, આમિઅં મજ્જિઅં સદ્દં ।

દિત્તિઅં પડિઆદ્ધસ્વે, ન મે કપ્પડ તારિસં ॥૨૦॥

તેથી કુમળી શીંગા અથવા મગફળી કાચી રાંધ્યા કે ગ્રેફ્યા વિનાની હોય અથવા પૂરી થેડી નહોય. અને આપે તે આધુએ હલેવુદે, અમને તેવું લેવું નથડે.

તહા કોલમણુસ્સિન્નં, વેલુઅં કાસવનાલિઅં ।

તિલપ્પવડગં નોમં, આમગં પરિવજ્જે ॥૨૧॥

બોર. વાડકારેલાં, ધીપરનીનું ફળ, નલપાપડી અથવા
વાસની પાપડી અથવા પાડી લીમડાની લીંબેગી આ બધી ચીજો
રાંધ્યા અથવા અગ્નિન યથા વિનાની હોય તો લેવી નહીં
તહેવ ચાઉલં પિટ્ટં, વિઅર્ડં વા તત્તઽનિવ્વુજં ।

તિલપિટ્ટપૂદગિનાગં, આગમં પરિવ્રજ્જ ॥૨૨॥

તેવી રીતે ઘોખાનો આટો અથવા કાચું અથવા અર્ધ કાચું
પાણી ત્રણવાર ઉકળ્યા વિનાનું. દોષ તથા તત્તને દૂરેસો બૂઝો
હોય અથવા સરખવનો ખેજ આ બધી ચીજો રાંધ્યા વિનાની
હોય તો સાધુએ ઉપયોગમાં લેવી નહીં

કવિટ્ઠ માઝલિગ ચ, મૂલગં મૂલગત્તિઅં ।

આમં અસત્થપરિણયં, મળસાવિ ન પત્તં ॥૨૩॥

કોહું બીજેરું મૂળો પાંડા વાળો, તથા એકતું કંદ તે
કાચું હોય. અથવા પૂરું સંધેલું નહોતું તે મનથી પચુ નહીં
(અનંતકાચ હોવાથી મૂળ વિગેરે સર્વેનાં ઉકળવા બેગ છે.)

તહેવ ફલમંધૂણિ, વીઅમંધૂણિ જાગિટ્ઠા ।

વિહેલગં પિયાલં ચ, આમગં પરિવ્રજ્જ ॥૨૪॥

બોરનું સુરણ વળનું ચુલ્લુ તથા હરકાં બેંગાનું ફળ
વિગેરે કાચાં હોય અથવા ઠંડીઆ સહીત હોય, રાંધ્યા વિનાની
હોય. તો સાધુએ નહીં

સમુદાણં ચરે મિક્ત્વ, કુલમુજાવયં તયા ।

નીયં કુલમહાકમ્મ, ઝમટં નામિવારણ ॥૨૫॥

આધુ ઉચ્ચ નીચ ધરના તદ્વાવન ન રાખના. સમાન પત્તિ
કામદીપ મહિન એવરીલિ, (હાલ-ન.સ-વાપરનાના અધન ધરને
છે.હા) પ્રહણુ દ્વિત્રિય વંશ્ય વિગેરેની એવરી આધુ છે) પણ
ચરીય ધરને છે.હી શ્રીમતિના ધરો એધને ન કરે. હાથી
વધવે. તેમ. સપનાન ધ.પ. હોઈ નિહા કરે.

અદીણો વિનિમેસિજા, ન વિસીહુજ પંહિણ ।

અમુચ્છિઓ ભોજણંમિ, માયણે એમણારણ ॥૨૬॥

એવરી કરતા ન મહેનો ખેડ નકરે, હાલ આદિ લે.જન
મહે તે. હોલીઓ થઈ વધારે નકરે, પણ ખાવા જેટલું છે. તેમાં
આધુ મારે હાલ રહેઈ, નમને ને ધ્યાન રાખે.

વહું પરચરે અત્થિ, વિવિહં ચાહમસાહસં ।

ન તત્થ પંહિઓ કુપ્પે, ઇચ્છા દિજ પરો નવા ॥૨૭॥

મુદરધના ધરમાં ઘણી ચીજો પડેલી છે.ય છે. અનેક
પ્રકારનાં ખાનપાન વિગેરે. હોય છે. છતાં અહસ્ય નઆપે અથવા
એણું આરોગ રો. વિહાલ. આધુએ. હોઈ વાહરેયા. હાલુ છે, તે
દાન આપનારની મરણ ઉપર છે.

સયણાસણવત્થં વા, ભત્તં વાણં વ સંજણે ॥

અદિતસ્સ ન કુપ્પિજ્ઞા, પચ્ચક્કસેવિ અ દીસઓ ॥૨૮॥

મદ્ધમના ઘરમાં સંઘારીક (સુવાનું પાથરણું) આસન
વચ્ચ અથવા ખાનપાન. વિગેરે મદ્ધમ દેખાતી ઓળે હોય અને
તે સાધુ માગતીકરે છતાં. ઘરવાળો ન આપે તો સાધુએ કોપ
નકરવો.

કલ્પિત્થં પુરિત્થં વાવિ, ડહરં વા મહલ્લગં ।

વંદમાણં ન જાહજ્ઞા, નો અ ણં ફરુસં વણે ॥૨૯॥

આ પુરુષ નકુલક અથવા નાનું મોટું માણસ સાધુને નમસ્કાર
કરેતો તેને બધા બાળીને તેની પાસે કોઈપણ વસ્તુની માગણી
નકરવી કહાય. વસ્તુની જરૂર પડે. અને માગણી કરી હોય, છતાં
તે મદ્ધમ ન આપેતો તેને કહવાં વચનો ન કહેવાં.

જે ન વંદે ન મે કુપ્પે, વંદિઓ ન સમુજસે ।

ત્થમગ્ગેમમાણમ્મ, મામણ્ણમણુનિદ્ઠહ ॥૩૦॥

કોઈ નમસ્કાર નકરે તો તેના ઉપર કોપ ન કરવો. તથા
કાલ વિગેરે નામે. માણસ નમસ્કાર કરેતો અડકાર ન કરવો.
એવ. જે સમગ્રજિજ્ઞાસુ સાથે તો તેને બનવાની આજ્ઞા પ્રમાણે
અ કહાથી નામક કાપુ પાનુ પ્રાપ્ત થાય

મિત્રા ત્વગૃહો લઘુ, લોભેણ વિણિગૃહટ ।

મામયં તાટયં મંતં, દદુણં મયમાચણ ॥૨૧॥

એ સારીમાં દુનમ વાનુ જાવી રાખેને દે જામ્યા અને
પત્તામાં જાપાવવી તરીકે પણ દુનમ લેવામાં આવે, તેથી રીતે
અપવી કે કુલ વિચેરેને લેવી રાખે, તે કમ લાગે.

અતદટ ગુરુઓ લઘુ, વહં પાવં પકુચ્ચટ ।

દુનોમઓ અમો તોટ, નિદ્વાણં ચ ન ગચ્ચટ ॥૨૨॥

એ માનુ લેખીએ કાને પેતના મટે મુકવેને લેખી
પણ પાપ કદે છે અને તેને કેવલ દિવસ સંતોષ નથી અને
તેથી પીડાઈ ન રહેવાથી તે કાલ પણ પાપ તરીકે ગણે.

નિત્રા ત્વગૃહો લઘુ, વિવિહં પાણમોઅણ ।

મદગં મદગં મુચ્ચા, વિવનં વિરસમાહર ॥૨૩॥

અથવા કાચરીથી આવતાં વસ્તુમાં કાચા અને અદાર
ખાઈએ અને પછી બીજાને ખાવા માટે અથવા બીજાને બતાવવા
માટે કેટલું નિવસ લેવાનું હોય.

જાણંતુ તા હમં મમણા, આયયટ્ટો અયં સુણી ।

સંતુટ્ટો મેવણ પંતં, લૂહવિત્તો સુતોત્તઓ ॥૨૪॥

એથી પેતે એમ સમજાઈ અને પીડા કાપુએ ઉત્તમ

માનેકે, ' આ આત્માર્થી સાધુ. ' થોડું લુણું નિરક્ષ ભોજન ખાઈને સતોષ માને છે.

પૂઅણદ્રઠા જસોકામી, માણસમ્માણકામણ ।

ચહું પસવડં પાવં, માયાસહ્લં ચ કુલ્લઈ ॥૩૫॥

આવી રીતે પૂજવાની ઈચ્છાવાળો ખોટા વચનો આહવાનો માન સન્માનને ઈચ્છે તે ઘણું પાપો કરે અને ઘણું કપટ કરે.

સુરં વા મેરગં વાવિ, અન્નં વા મજ્જગં રસં ।

સમકલં ન પિવેભિક્કમ્, જસં સારક્કલમ્પણો ॥૩૬॥

ગુરુ તે જવના આટાનો બનાવેલો દારૂ અથવા મદ્યકોનો દારૂ અથવા તેથી બીજી કોઈ નિશાની ચોત્તેનો દારૂ પેતે છાને અથવા જાહેર નથીએ. કારણકે સર્વે જગવાન મદ્ય નોઈ રવા છે તેમ પાનાના ફળની લાજ રાખવાના માટે સાધુ તેનાથી દૂર રહે.

પિયાણાગ્રામો તેણો, ન મે કોડ વિઆણડ ।

તમ્મ પસ્મદ્દોસાઈ, નિઅઈં ચ સુણેહ મે ॥૩૭॥

કદાચ એકાંતમાં પીએ કે મને કોઈ દેખવું નથી. તો તેના દેખાને તથા તેના કપટને મારી પાસે સાંજો. " એવું મારા શુદ્ધને હર કપરેય આપે છે. "

ચદદદં સુંહિઆ તસ્સ, માયામાંયં ચ ભિક્ષુણો ।
 અયમો અ અનિચ્ચાણં, મયયં ચ અમાહુઆ ॥૩૮॥
 નિજ્જવિય્ગો જહા તેણો, અન્નકમ્મંહિં દુમ્મહં ।
 તાગ્ગિમો મણ્ણંતેવિ, ન આગહેહ સંવરં ॥૩૯॥

તેને દિનને દિવસે વધારે કુટેવ પડે અને તેથી પણ વધુ ખોટું કપટ કરે. તેથી દોષક વખત પડતા આખરુ લય-
 થોઈ મળે નહીં. તથા દુનિયાં, તેને આધુપણુ દોષ નહીં. તથા
 તે પાપકર્મથી નિરંતર ખેદમાં રહેશે. અને જેમ સાર પેતાનાં પાપ
 પુષાવવા ચિંતામાં રહે, તેમ પોતે પણ ચિંતામાં રહી અંતકાળે
 પણ ખોટી જુદિયાં આરાધના પણ ન કરી શકે.

આચરિણ નારાહેહ, સમણે આધિ તારિસે ।

ગિહ્ન્યાધિ ણ ગરિહંતિ, જેણ જાણંતિ તારિસં ॥૪૦॥

તેના આવા પાપો હોવાથી તે અચાર્યની સેવા ન કરે
 બીજા આધુઓની સેવા ન કરે. અને જો તેનાં આવાં પાપો
 જગ્યાવળા મહત્ત્વા પણ તેની નિંદા કરે.

एवं तु अगुणप्पेही, गुणाणं च विवज्जए ।

ताग्गिमा मण्णंतेऽवि, ण आराहेह संवरं ॥४१॥

એટલા માટે હાડીએ સાધુ દુર્ગુણોને પકડીને ઉત્તમ
શુભોને, છોડીને સાધુપણથી દૂર યઈ ચારિત્રને અંતવખતે પણ
આરાધી શકે નહીં.

તવં કુલ્લદ્વ મેહાવી, પળીઅં વજ્જણ રસં ।

મજ્જપ્પમાયવિરઓ, તવસ્સી અડ્ઠક્કસો ॥૪૨॥

હાડ પીવાના દોષ બતાવ્યા. તેથી સાધુએ શું કર્યું, કે
કહે છે શુદ્ધિમાન સાધુ તપ કરે. શુદ્ધી આજ્ઞામાં રહે તથા
ધી, દુષવાળા પદાર્થ તથા અને હાડ, તથા આગસ વધારે, તે
પદાર્થો છોડીને તપસ્વી સાધુ તપસ્યા કરીને અહંકાર નકરે.

તસ્ત પસ્સહ કલ્હાણં, અણેગસાહુપૂઢઅં ।

વિઠલં અત્થસંજુત્તં, કિચ્છસ્સં સુણેહ મે ॥૪૩॥

શુદ્ધ મહારાજ બીજા શિષ્યોને કહે છે કે તેવો સાધુ શું
મેળવે તે શુભો તેનું કરવાણુ થાય એટલે સંયમ સારી રીતે
પાળે તેથી બીજા સાધુઓ તેનું બહુ માન કરે. તથા વિદ્યા
એટલે તેને મોક્ષનું સુખ આપનાર સિદ્ધાંતનું સ્વસ્થ મને
તથા તુચ્છતાથી રહીત નિરૂપમ સુખ મળે એવું બતાવીશ
તમે મારી પાસેથી સાંભળો.

एयं न सगुणप्येही, अगुणाणं च विवज्जए ।

તારિસો મરણંતેવિ, આરાહેદ્દ યસંવરો ॥૪૪॥

એ પ્રમાણે અપ્રમાદ વિગેરે ઉત્તમ ગુણોને વાંચનારો તથા પ્રમાદ વિગેરે દુર્ગુણોનો ત્યાગનારો સાધુ, ગુરૂની આજ્ઞામાં સુખદ્વિધો રહોને મરણાંતે ચારિત્રની આરાધના સારી રીતે કરે કારણકે ઉત્તમ ગુણો તે ચારિત્રનું બીજ છે.

આયરિણ આરાહેઙ્, સમણે આવિ તારિસે ।

ગિહત્યાવિ ણ પૂયંતિ, જેણ જાણંતિ તારિસં॥૪૫॥

તે ઉત્તમ સાધુ આચાર્યની સેવા કરે. તે પ્રમાણે બીજા સાધુઓની પણ સેવા કરે કારણકે તેના ભાવ શુદ્ધ છે. અને તેવું બળીને અદુરથો પણ તેનું બહુમાન કરે છે.

તવતેણે વયતેણે, રુવતેણે અ જે નરે ।

આયારભાવતેણે અ, કુવ્વઈ દેવકિંઘિસં॥૪૬॥

તપ-વચન-રૂપ-આચાર અને ભાવ એ પાંચની ચોરી કરે, તે આ પ્રમાણે છે. પોતે તપ નકરતો હોય છતાં કુદરતી દુર્ભાગ હોય. તેથી કોઈ પૂછે. આપ તપસ્વી છો? તો જાણ રહે. અથવા હાકહેતો તે તપચેર જાણવો. તેજ પ્રમાણે ધર્મ કયા કહેતાં કયાંયથી થોડું સાંભળી કયા કરે તેમાં કોઈ પૂછે. આપ શાસ્ત્ર જાણો છો? ન જાણ્યો હોય. છતાં હા કહે. અથવા જ્ઞાન રહે. તો વચન ચોર જાણવો. એ પ્રમાણે રૂપવાળો જોઈ કોઈ પૂછે આપ રાજકુમાર છો. તો હાકહે તો તે રૂપચેર જાણવો.

તેજ પ્રભાણે સારા આચાર વાગાના નામે પૂજય તે તે આચાર
ચોર ભણવો તથા બીજાનાં કહેણાં સિદ્ધાંત સ્પર્શને પોતાને
નામે બતાવે. તે તે ભાવ ચોર ભણવો. આ પ્રભાણે ચોરી કરવાથી
કિલ્લિયયાની દેવયોની પામે.

લઘૂણવિ દેવત્તં, હવચ્છો દેવકિલ્લિસે ।

તત્ત્યાવિ સે ન યાળાંઈ, કિં મે કિચા ઇમં ફલં ? ૧૪૭

તે પ્રભાણે આવી હલકી ગતિ પામ્યા છતાં, અને સારી
ક્રિયાથી દેવ પલું પામ્યા છતાં વિશુદ્ધ અવધિજ્ઞાનના અભાવે
ભણતો નથી કે મેં પૂર્વે ચોરી કરી તેનું આ ફળ છે.

તત્તોવિ સે ચહ્તાર્ણ, લઘ્મિહી એલમૂઅયં ।

નરમં તિરિક્કલ્લજોળિં વા, વોહી જત્ત્ય સુદુલ્લહાં ૧૪૮

હવે બીજા દોષો કહે છે. દેવ લોકમાંથી નીકળીને મનુ-
ષ્યપણામાં એલમૂઅતા (માથપલું વિગેરે અથવા બકરા જેવી
ન સમભય તેવી બાધામાં) ઉત્પન્ન થયો. અને પરપરાએ નરક
અને નિર્વય ગતિને મેળવશે. તથા સર્વ સુખોતું મૂળ જેન
ધર્મની પ્રાપ્તિ થવી દુર્લભ થયો, લોકમાં એલમૂઅતા એ જગ્યાએ
વારંવાર દુઃખ પામવાનું મુચ્ચવે છે. તથા અવિધ્યાજ્ઞાનમાં પણ
પરપરાએ દુઃખ મેળવશે. એમ મુચ્ચવે છે.

એઅં ચ દોસં દદ્દૂળ્લ, નાંયપુત્તેણ માસિઅં ।

અણુમાયંપિ મેહાવી, માયામોસં ત્રિવજ્રણ ॥૪૯॥

તેથી ઉપદેશ આપે છે કે આ પ્રમાણે મહાવીર જીનેશ્વરે કહ્યું. તે દોષોને લાલ્પીને. મર્યાદામાં રહેલો આધુ વરાપણ ખેડું માન ન હે; અને માયા જુદાને સ્વર્ધા છોડે.

સિદ્ધિવજ્રણ મિક્ષેસણસોહિં, સંજયાણ વુદ્ધાણ
નગાસે । મિક્ષુ સુપ્પણિહિંદિણ, તિલ્લજ્જગુણવં
વિહરિજ્ઞાસિ ॥૫૦॥

તિવેમિ નમત્તં પિંહેસણાનામજ્ઞયણં પંચમં ॥૫॥

અધ્યયન સમાપ્ત કરતાં ગુરુ કહે છે. કે વિદ્વાન ગુરુપાત્રે શિષ્યાની શુદ્ધિ શિખીને પાતાની ઇન્દ્રિયો કબજામાં રાખીને ઉત્કૃષ્ટ સંયમ પાળતો, તથા સૂત્રમાં બતાવેલી વિધિએ. સુમાચારી કરતો, પોતે શુભ્રવંત આધુ થઈ વિચરે તેવું હું કહું છું. વિગેરે બધું પૂર્વે માફક લાલ્પું. ખીજો ઉદ્દેશો આ પૂરો થયો. સૂત્ર અનુગમ કહ્યો. તથા નયનું વહેન પૂર્વે માફક લાલ્પું. પિંચણા નામનું પાંચમું અધ્યયન સમાપ્ત થયું.

અથ મહાચારકચાલ્યં પઠમધ્યયનમ્ ।

“ મહાચાર કથા નામનું છું અધ્યયન ” હવે કહે છે. તેનો પુર્વના અધ્યયન સાથે આ સંબંધ છે કે તથા અધ્યયનમાં

સાધુની બિજ્ઞાની વિશુદ્ધિ બતાવી અને અદ્વીયાં જોયનીમાં જએલા સાધુએ પેતાનો આચાર મોટા માણમેએ પૂછ્યું હોય અને પેતે બલુતો હોય તે પછી ત્યાં વિસ્તારથી કહેવું નહીં. પણ કહેવું કે ગુરુમહારાજ ઉપદેશમાં કહેશે તેજ અહીં કહેછે કે. જોયરીમાં જએલો સાધુ ક્યાંય પણ વેસે નહીં. તેમ કયા પણ ભેંસીને સાધુ વિસ્તારથી નકહે. તેથી પાંચમા છઠ્ઠા અધ્યયનનો આ સંબંધ થયો તેના અનુયોગ દ્વારેના ઉપન્યાસ (વર્ણન) પુર્વ માફક બાલુવો તથા નામ નિષ્પન્ન નિષેષો આવે ત્યાં મહાચાર કયા નામ બાલુવું અને પુર્વે તે તત્ત્વથી બતાવ્યું છે તેથી અહીં ટુંકાવમાં કહે છે.

જો પુર્વિ ઉદિદહો, આયારો સો અહીંમહરિતો ।
સચ્ચેવ ય હોઈ કહા, આયારકહાએ મહર્ફા ॥૨૪૫॥

પુર્વે ત્રીજા અધ્યયનમાં આચારનું વર્ણન કહેછું છે. તે જ્ઞાનાચાર વિગેરે પાંચ પ્રકારના છે. તે સર્વ અહીં વિસ્તારથી કહેવું, અને તે ત્રીજા અધ્યયનમાં સુદ્ધક આચાર કયા હતાં અને અત્રે મહાચાર કયા છે. તેથી ક્યાનું વર્ણન પણ આશ્વેષથી વિગેરે છે. તે કહેવું અને પુર્વે સુદ્ધક (નાનો.) તેનાથી ઉલટો મહત્ (મોટો) તેનું વર્ણન કરવું. એટલે ત્યાં નાના આચાર કયા અને અહીં મોટાઆચાર કયા બાલુવી, નામ નિષ્પન્ન નિષેષાનું વર્ણન કર્યું. બીજે વિસ્તાર પુર્વે માફક બાલુવો હવે સૂત્ર અનુગમમાં અસ્ખલિતાદિ શુભયુક્ત સૂત્ર જોલવું તે આપ્રમાણે.

જ્ઞાણદંસણસંપન્નં, સંજમે સ તવે રયં ।

ગણિમાગમસંપન્નં, હજ્જાણમ્મિ સમોસઠં ॥૧॥

જ્ઞાન તે શ્રુત જ્ઞાન વિગેરે છે હંચન તે ક્ષાયેપ શ્રમિકાદિ
એ બનેથી યુક્ત તથા પાંચ આગ્રવથી રહીત અંયમમાં તથા
તપસ્યામાંથીન એવા તથા સાધુ સમુદાયથી યુક્ત તે ગણી
આચાર્ય હોય. વળી તે વિધિય સૂત્ર ભણેલા હોય, એવા સદા-
ચારી પરિત આચાર્ય ઉદ્યાનમાં આવેલા હોય, તે ધર્મ ઉપદેશ
આપતા હોય (મૂળસૂત્રમાં પ્રથમ જ્ઞાન અને પછી આગમ
હયું એ બને એકછે. છતાં જુદા જુદા એટલા માટે મુખ્યા છે.
તેમનું જ્ઞાન વધારે આગત્રે ભણવાથી નિપુણ બુદ્ધિવાનું છે.
અને ઉદ્યાન હોવાનું કારણ એકછે, ચહેર કરતાં ઉદ્યાનમાં
સાધુને વધારે નિવૃત્તિ રહે છે. પણ તે સાધુને ઉચિત હોયું
એકછે)

રાયાણો રાયમન્ના ય, માહણા અદુવ રત્તિમા ।

પુચ્છંતિ નિહુઅપ્પાણો, કહં મે આયારગોયરો? ॥૨॥

તેવા ઉચ્ચમ ગુણને આવેલા સાંભરીને, તેમની પાસે રાજાએ
રાજાના પ્રધાનો પ્રાણદો ક્ષત્રિએ અથવા શેરીઆએ આત્માને
સ્થિર કરી હાથ ભેરીને પુછે કે દેવગુરુ ! આપનો કિયાકલાપ
(આચાર) શું છે ? તે કહે.

તોલિં તો નિહુઓ દંતો, સઘ્વમૂઝસુહાવહો ।

સિક્કાણ સુસમારતો, આયકસઙ્ક વિઝકસણો ॥૩૮॥

તે સમયે તે આવેલાં લોકો આગળ ધર્મકાંચને સ્થિર કરી નિશ્ચલ રહી. ઇશ્વરો તથા મનને કમનકરીને સર્વ ભરેને મુખઆપનાર મહાશુ અને આસેવન એટલે ગુરૂપામે પ્રથમ આચાર સાંભળવા. અને પછી વર્તનમાં મૂકવો એ બંને પ્રકારની શિક્ષાએ સુક્ત પઠિત આચાર્ય તેમને ધર્મ સમજાવે છે.

હૃદિ ઘન્મત્થકામાણં, નિગંધાણં સુણેહ મે ।

આચારગોઝરં ભીમં, સયલં દુરહિદ્દિટ્ઠં ॥૪૧॥

ધર્મ-અર્થ નેકામ સાધુઓનાં કેવી રીતના છે. તે આચાર ભયંકર છે, અને સામાન્ય માણસોથી ન પળાય તેવો કઠણ અને સપુર્ણ છે. તે તમે મારી પાસે સાંભળો, ધર્મનો નિષ્ણેષો પહેલાં આપયનમાં કહેા છે તેથી અહીં લોકોત્તર ધર્મ નિયંત્રિતકાર કહે છે. નન્નત્થ ઇરિસં લુત્તં, જં લોણ પરમદુષ્કરં ।

વિહલદ્ધાણમાદિસ્સ, ન મૂઝં ન મહિસ્સિદ્ધ ॥૪૫॥

એવું બીજે કયાંય નૈન ધર્મ સિવાય કશું નથી લોકમાં ને પરંતે સામાન્ય માણસને આચરવું કઠણ છે. વિપુલ સ્થાન ભજનારાને આવું પૂર્વે થયું નથી અને થવાનું પણ નથી તે

ધર્મ અર્થે અને કામએ ત્રણને સુત્ર સ્પર્શ નિર્મુક્તિ વટે
પડેલા અધ્યનમાં ઉપર દહેલ છે. દરે લેદે, તરપર્મ દહે છે.

ધમ્મો વારસવિહો, અગારધમ્મો ડણગારધમ્મો અ ।
પદમો અ વારસવિહો, દસહા પુણ વીયઓ હોઈ ॥૨૪૬॥

ધર્મ સામાન્ય રીતે બાવીશ પ્રકારનો છે એટલે ગૃહસ્થને
ધર્મ બાર પ્રકારનો છે અને સાધુ ધર્મ દસ પ્રકારનો છે, આ
સંદેશમાં દલી દરે વિસ્તારથી કહે છે,

પંચ ય અણુવયાઈં, ગુણવ્યાયાઈં ચ હોંતિ તિન્નેવ ।
તિક્કવાવયાઈં ચરુગં, ગિહિધમ્મો વારસવિહો અ ॥૨૪૭॥

ગૃહસ્થ (ગ્રામક) ના પાંચ અણુમત છે, તે સ્યુળ એટલે
ધોરામાં છે. તે સર્વંયા જીવનું રક્ષણ ન કરી શકે પણ નિર-
પરાધિત્રસ (દાલતા ચાલતા) જીવને બચાવી શકે વિગેરે છે.
શુણમત તે ત્રણ છે. તે દિશાનો નિયમ વિગેરે છે. અને ચાર
સામાયિક વિગેરે શિક્ષા મત છે. આ ગૃહસ્થ ધર્મનું વર્ણન
આવશ્યક સૂત્રમાં વિસ્તારથી બતાવ્યું છે તેથી અહીં કહેતા.
નથી, તેથી સાધુ ધર્મનું સ્વરૂપ કહે છે.

સ્વંતી અ મદવં ડજ્જવ, મુત્તી તવસંજમે અ વોદ્ધવ્વે ।
મન્નં સોચં આકિંચણં, ચ વંમં ચ જહ્વમ્મો ॥૨૪૮॥

અણુકા (બાવટો) (૮) કાંચ (૯) રાસગ (કાંચની એક જાત)
 (૧૦) તણ (૧૧) મગ (૧૨) અડદ (૧૩) અળસી (૧૪) કા
 ચણા (૧૫) ત્રોપુટક () (૧૬) નિખાવ (૧૭)
 (૧૭) સીંદ્રીંદ (મક) (૧૮) રાજ માસા (ચોગા) (૧૯) ઇ
 શિરડી (૨૦) મસુર (૨૧) તુવર (૨૨) કુલંધી (૨૩) ધા
 (૨૪) કસાપક (વટાણા) એ પ્રમાણે યોગીસ પ્રકારનાં જનાનાં

ચરણાણિ ચરુચ્ચીસં સુવર્ણતત્તંત્રંચરયલોહાહં ।
 સીસગહિરણ્ણપાસાણવદ્ધરમણિમોત્તિઅપવાલં ॥૨૫
 મંચો તિણિસાગુરુચંદણાણિ વત્થામિલાણિ કદ્દારા
 તદ્દ ચમ્મદંતનાલા મંઘા દબ્બોસહાઈં ચ ॥૨૫૫॥

યોગીસ પ્રકારનાં જના તે નીચે મુજબ છે. (૧) સોડ
 (૨) તરબું (૩) ત્રાંબુ (૪) ચાંદી (૫) લોહું (૬) સીમું (૭)
 હીરણ્ય (૮) પીપ્પે (વીગેરે) (૯) પાસાણ (પાણું માણેક) (૧૦) હીર
 (૧૧) ચંદન (૧૨) મળી (૧૩) મેની (૧૪) પરવાળાં (૧૫) કા
 (૧૬) લીનીસ (એકજાતનું વૃક્ષ) (૧૭) અમરૂ વિગેરે (૧૮) જ
 (૧૯) જામીત્ર (ઉંતનાં જાત્રો) (૨૦) કાષ્ટ (ઉત્તમજાતનું કાષ્ટ)
 (૨૧) ચમ્મ (તિગ્રીંદ વિગેરેના ચામચો) (૨૨) હાથી વિગેરેના
 કાંત (૨૩) ચમરી ગાય વિગેરેના બાલ (૨૪) મુગધ (૨૫) પીપ્પ
 વિગેરે વચ્ચે આપે છે. (અમરૂ તથા ચંદન બુદ્ધ છે. તેથી '૫'
 નંબરમાં બનાવ્યું છે.)

મુમી ઘરા ય તરુણ, તિવિહંપુણ થાવરં મુણેઅચ્ચં ।
ચંકારવહમાણુસ, દુવિહંપુણ હોઢુ દુપયં તુ ॥૨૫૬॥

અર્થાવર જાતી વિજાગ હો છે. જમીન ઘર ગાઠ એમ
ત્રણ પ્રકાર છે. (મૂળમાં પુનઃ થાજ છે. તેથી એમ જાણવું. કે તે
દરેકમાં ધણુ બેઠ રહેલા છે.) જેમકે જમીનમાં ખેતર છે.
અને તે ખેતર કેતુ તે વરસાદથી ખેડાય અને કેતુ તે પાણી
પાડને ખેડાય તથા કેતુ કેતુ તે બને રીતે પાણી છે તથા
ઘરેતે ત્રણ પ્રકારનાં છે. જેમકે જમીનમાં ખોદેલાં (લેંયરાં)
તથા જમીન ઉપર તે માગ વાળાં અને તે બને જાતનાં નીચે
લેંયરું, અને ઉપર માગ તથા જાડમાં પણ અનેક પ્રકારના
કોદે છે. જેમકે નાળીએરે આંબા વિગેરેના બગીચા છે. તથા
અકબ્રાથી બાંધેલું તે ગાદાં વિગેરે તથા મનુષ્ય તે દાસ દાસી
વિગેરે એ એ પત્રવગાં બધવાં.

ગાવી મહિસી ડટ્ટા, અયણ્ણગઆસઆસતરગા આ
ઘોડગ ગદહ હત્થી, ચડપ્પયં હોઢુ દસહા ડ ॥૨૫૭॥

અર્થ લેંચ હોટ બકરી ઘેટું (વાઢટીક દેસનાં બાવવાન
કે.) તે અન્ન કહેવાય તથા ઘણા બેરથી દોઢે તે અન્નવર
કહેવાય અને બાકી બધાં કે. ય કહેવાય ગધેય અને દાથી
એમ દસ પ્રકારે કે. પગાં બધવાં.

કામ દે છે. (૧) બેથા વિના દુકાન કાને સંબંધીને તે વરદ
કાન ખેંચાય (૨) તેનું રૂપ વિગેરે શુભોને આશ્વાસ બેઠું તેને
મેળવવાને ચિંતા દે (૩) તથા મેદીન થઈ સંબંધ કરવાની
કચ્છ (૪) તેનું રૂપ ચિતરેલ વિગેરે બેઠું. (૫) તેના વિયોગમાં
અપ્પાર વિગેરે ઉપર અરુનિ થાય. (૬) લગ્નબને નાશ ને
વધેલના દેખતાં પણ દુરાચારની પ્રથાના (૭) પ્રમાદ બેઠેલે
તેને માટે સર્વ આરંભમાં તૈયાર થવું તથા (૮) ઉત્તમાદ તે ગમે
તેમ બેઠું. બેઠું. (૯) ભાવના તે થંભા વિગેરેને પણ શ્રીના
આલિંગનની શુદ્ધિએ બેઠું.

મરણં ?૦૪ હૈદસમો, સંપત્તિપિઅ સમાસઓ વોચ્છં।
દિટ્ટીએ સંપાઓ ? દિટ્ટીસેવા ય સંભાસો ૧।૨૬૧।

(૧૦) તે શ્રીનો મેલાપ નથાય. તે તેના મોઢી મરણ
પામે આ પ્રમાણે શ્રીનો પ્રાપ્તિ નથાય. અને તેના ઉપરને મોઢ
ન છેડે, તે દસમી અવસ્થાએ મરણ પામે છે. હવે પ્રાપ્તિ
થાય તો. શું થાય ? તે દુકાનાં દે છે. (૧) કુષુદિએ બેઠું
(૨) તેની આંધે લાપલુ કરવું આમાં કુષુદિએ પુરૂષ દેખતો તે
દ્રષ્ટિ એવા કહેવાય અને બનેલી આંખ મળેતો લાવચાર કહેવાય
તથા સંભાળમાં. બને એકાંતમાં મળતાં સંચારની વાતો કરે
તે છે.

હસિઅ ૩. લલિઅ ૪. રવગૂહિઅ ૫. દંત ૬. નહનિવાય

તે છે.

“અર્થસ્ય મૂલં નિકૃતિઃ ક્ષમા ચ, કામસ્ય વિત્તં ચ
ચપુર્વયશ્ચ । ધર્મસ્ય દાનં ચ દયા દમશ્ચ, મોક્ષસ્ય
સર્વોપરમઃ ક્રિયાશ્ચ ॥૧॥

આ બધા પરસ્પર વિરોધી છતાં છતાં વચનને અનુસારે
દુઃશળ દુઃખિના યોગથી વ્યવહારથી ધર્મ વિગેરે તત્વના સ્વરૂપને
વિચારવાથી અથવા નિઃસ્વયથી ભેતાં પરસ્પર અવિરોધી થાય
છે, તેમાં પ્રથમ વ્યવહારથી અવિરોધ બતાવે છે.

જિણવયણાંમિ પરિણે, અવત્યવિહિઆણુઠાણઓ
ધમ્મો । સન્ઠાસયણ્ણયોગા, અત્યો વીસંભઓ કામો
॥૨૬૪॥

છતાં વચન, સદ્યમાં યોગ્ય રીતે રૂચવાથી અવસ્થાને
યોગ્ય કાર્ય કરવાથી પોતાની યોગ્યતાને આશ્રયો દર્શાવે વિગેરે
શ્રાવકની પ્રતિભા અંગિકાર કરવાથી દોષ સ્ફુટિત વર્તન કરવાથી
ધર્મ થાય છે. નિર્મળ વીચારના પ્રયોગથી વિગ્રિહ લોકથી અને
પૂન્યના ભગથી અર્થ પ્રાપ્તિ થાય છે. તથા યોગ્ય પત્નિના
સ્વીકારથી વીચારના મળતાપણાથી કામ, લોભનું મુખ મળે છે.
(વીતરુગના વચનથી સંસારની અસારતા બતાવ્યા પછી ચારિત્ર

લેવામાં વિધિ આવતું હોય તો ઘડસ્ય યોગ્ય રીતે ન્યાયથી
 ધન મેળવે અને સાદાઈથી છાંદગી ગુમરે. ધન મળતાં કે ન
 મળતાં હર્ષ, શોક ન કરે, તથા ધર્મના અમયમાં ધર્મ કરે તે
 ધર્મને અર્થ બને અવિરોધીપણે પડાય, તથા સંભારથી ન
 છુટાવાથી, હુજૂબા પરિણામે સ્ત્રી સંબંધ કરે તેમાં પણ પર્વ-
 તિથી એ પૌષ્ઠ (એક દીવસનું ચારિત્ર) સામાયીક (બે ઘડીનું
 ચારિત્ર) મનિકમણ (દોષોની શુદ્ધિ) કરે તો કામ અને
 ચાષ્ટ્રમાં પણ વિરોધ ન આવે.)

ધમ્મસ્સ ફલં મોક્ષો સામયમડલં સિવં અણાવાહં ।
 તમભિષ્ણેયા સાહુ તમ્હા ધમ્મત્થકામ તિ ॥૨૬૫॥

હવે નિશ્ચયથી અવિરોધ બનવે છે. નિર્મળ મનથી ધર્મ
 નાથનારને મોક્ષ મળે છે. તે મોક્ષ નિત્ય છે, અનુદય છે,
 પવિત્ર છે, બાધા વિનાનો છે, તે ધર્મરૂપી અર્થને કામ એટલે
 વાચનારા સાધુઓ છે. (ધર્મને ઉત્તમ ધન માનીને તેનીજ
 વાચના કરવી, તેમાજ મન, વચન, કાયાને શક્યું તેથી મોક્ષ
 મેળવે તે સાધુઓ બલુવા.

પરલોગુ મુનિમગ્ગો, નન્થિ હુ મોક્ષો તિ ચિંતિ
 અવિદિન્નુ । મો અન્થિ અવિતહો, જિણમયંમિ
 પવરો ન અન્નન્થ ॥૨૬૬॥

ઉપરની વાતને હદ કરવા હશે છે. દેટલાક અહીં પુરો-
 વિધિન ન બાધતાં કહે છે કે, બીજા જનમમાં જવાનું નથી.
 અર્થાત્ પરલોક નથી, તથા મોક્ષનો માર્ગ, જ્ઞાન, દર્શન, આરિત્ર
 પણ નથી, તથા જ્યાં કર્મથી મુક્તિ મોક્ષ મેળવવો. તે પણ
 નથી. આત્મ જે નાસ્તિકતા કહે છે તેમને જૈનાચાર્ય ઉત્તર
 આપે છે કે વીનસગના વચનમાં પહેલાં અને પછી દોઢ પણ
 જાનના વિરોધ નથી તેનાજ પરદેહ, ને જ્ઞાન નાશન, અને
 મોક્ષ, એ જ્યાં નિહ થાય છે ૫ : જેઓ ધર્મનાનામે દિંસા
 કરે છે, અથવા નીત્ય અથવા અનીત્ય એકાંત માની બેઠા છે,
 તેમને ત્યાં ઉપરની વાત વાતો ઘટતી નથી. આ પ્રમાણે સૂત્રને
 અપર્ક કરનારી દેટલીઃ નિયુક્તિની મથાળા કહી, હવે સૂત્ર
 નો અવસર છે. તેનો અ. પ્રમાણે સંબધ છે, ગયા સૂત્રમાં
 સાધુઓના આચારના વિષયનું કથન બતાવ્યું, અને હવે તેની
 મહત્વતા બતાવે છે કે જેવ. અસ્તિત્વો શુદ્ધાચાર જેન માર્ગમાં
 બતાવ્યો છે. તેવા જન સિવાયના કપીલ વિગેરે મનમાં બતા-
 વ્યો નથી, તેથી બીજાને તેવી ચોખ્ખા વિના આશરો બહુ
 મુશ્કેલ છે. તેથી આ ઉત્તમ સયમ સ્થાનને વિપુલસ્થાન સજ-
 નારા ઉત્તમ મુનિને અજિન મન કહેલો આચાર હે.ય છે
 અને તે પ્રમાણે પાળે છે, પણ બીજે તેવાં વચન નથી અને
 પાળતા પણ નથી. ત નૂત ગયા પ માં નીચે બતાવેલ છે

મરુહુગવિઅત્તાણં, વાહિઆણં ચ જે ગુણા ।

અહાર સ્થાનેને આ આચાર કથામાં લીધાં કરે ક્યાં છે. તેમાંનું એક પણ સાધુ અંગીકાર કરે તો તે સાધુપણમાં રહી શકે નહીં. હવે તે સ્થાન ક્યાં છે? તે નિયુક્તિકાર દે છે.

વયછકં કાયછકં, અકપ્પો ગિહિભાયણં ।

પલિયંકનિત્તેજ્ઞા ય, સિણાણં સોહવજ્જણં ॥૨૬૮॥

છવ હિંઆથી દૂર રહેવું, વિગેરે પંચ મહાવ્રત તથા છઠું વ્રતો લેવું ન કરવું. એ છ વ્રતો છે, તથા પૃથ્વીકાયથી વ્રતકાય મુખો છ કાયની રક્ષા કરવી. તથા નવા ગ્રિયને વધી દિશ્વા આપતાં જે કલ્પ છે તે હવે પટ્ટીથી કહેશે,

તથા કંસા વિગેરેનું અહસ્થનું વાસણ વાપરવું. પર્ણ તે મુલા માં વાપરે, તથા ગૃહસ્થના માફક ઘરબાર કરીને રહેવું. તથા સ્નાન તે શરીરના યોગ ભાગમાં અથવા આખું શરીર ધોવું. તે તથા શરીરને શોભાયમાન કરવું, આ બધાને પરમાર્થ એ છે કે સાધુપણમાં રહેવા માટે જ વ્રત પાળવાં છ કાયની રક્ષા કરવી. સાધુને યોગ્ય અહાર, વસ્ત્ર વિગેરે લેવાં, તથા અહસ્થનાં વાસણ ન વાપરવાં. પર્ણમાં ન મુવું. અહસ્થની માફક ઘર કરીને બેસવું નહીં. તથા સ્નાન કરવું નહીં, તથા બાજ એગવા વિગેરે શરીરની શોભા ન કરવી. આ અહાર બ્રાહ્મણો જે ન પાળે તો સાધુ ધર્મથી જન્મ થાય છે.

તત્ત્વિમં પટ્ટમં ઠાણં, મહાવીરેણ દેમિઅં ।

(હુંદર) જીનેશ્વરે શાસ્ત્ર ત દેખી છે. આ અહિંસા ચુંદર શા માટે છે. તે બતાવે છે.

સર્વે જીવાવિ ઇચ્છંતિ, જીવિતં ન મરિજિતં ।

તમ્હા પાળવહં ઘોરં, નિર્ગંયા વ્રજયંતિ પં ॥૧૦॥

અર્થે છવે છવવાને કહે છે, પણ દરેકને પ્રાણ વહાલા હોવાથી મરવાને ઇચ્છતા નથી તેટલા માટે પ્રાણરક્ષા તે દુઃખ નો હેતુ હોવાથી બચાવે જાણીને આશુઓ ક્રિયાને ત્યાગે છે. (સૂત્રમાં 'હુ' શબ્દ છે તે ક્રૂર વાક્યની ગોલા માટે છે, જેમ શુન્દરીમાં કીર્તીમાં 'હોલ' શબ્દ વપરાય છે.)

અપ્પજટ્ટા પરટ્ટા વા; કોહા વા જડ વા મયા ।

હિસગં ન મુસં વૂઆ, નોવિ અન્નં વયાવણા ॥૧૧॥

પ્રથમ સ્થાનમાં અહિંસા બતાવી બીજામાં ભુક્તિ નો લેવું તે બતાવે છે. પોતાના માટે ભુક્તિ નો લેવું જેમકે પોતે માંદો ન હોય છતાં હું માંદો છું. તેથી માંદે આ વસ્તુ લેવાએ એમ કહે તેજ પ્રમાણે બીજો માંદો ન હોય છતાં માંદો કહી કંઈ પણ સ્વાદ્ય અથવા કોઈથી બીજાને તે દાન ન હોય છતાં દાન કહી અપમાન કરે, એ પ્રમાણે માંદો પોતે પાણિ 'ન હોય' છતાં પાણિ તરીકે જોવામાં આવે તથા જોયેલીમાં જવાના પ્રમાણે કપડો કપડો કહે માંદો પગ દુઃખે છે. પણ પગ દુઃખતો ન

અટ્ટીયાં આધુ પે.તે ધનનાં ઉપકરણ રાખે તેમાં દોષ નથી. તે બતાવે છે. જે પ્રમાણે શસ્ત્રધરે. વસ્ત્ર તે ચોળપટો, (નિથેનું વસ્ત્ર) ચાદર (તે ઉપરનું વસ્ત્ર) તથા પાત્ર તે લાકડાનું તુંબાનું કે માટીનું હોય. અથવા વૃષોદ્ગુમાં વાપરવાને કામગીર હોય અથવા પગ પુંજવનું રત્નોદરણ વિગેરે છે. તે ગુપ્ત સાગ હાંકવા તથા સંયમની રક્ષા માટે જેવાં બનાવ્યાં હોય તે પ્રમાણે રાખવાથી સંયમ પળે છે. જેમકે જો કપડું ન હોય તો ગૃહસ્થની શ્રીએ શરમાય. પોતાનાથી ગોચરી પણ ન થાય તથા હાથમાં આહાર લેતાં હશે. અથવા ગૃહસ્થના વાસણમાં લેતાં તે પહોંચે કાચા પાણીથી વાસણ ધુવે તો આધુને દોષ લાગે એટલા માટે આધુએ વિધિએ પાત્ર વીગેરે સંયમ રક્ષવું માટે અને લજ્જાના માટે વાપરે અને ખાત્ર કારણ આવે તો ત્યાગે પણ ખરા, અથવા જરૂર પડેથી નમતા રહીત યથ વાપરે.

नसौ परिगहौ वृत्तो, नायपुत्तेण ताइणा ।

मुच्छा परिगहो वृत्तो, इअ वृत्तं महेसिणा ॥२०॥

એટલા માટે માપરર વસ્ત્ર પાત્ર પાછે રહેવા છતાં તેને જ્ઞાત પુત્ર (મહાવીર પ્રભુ) જે સર્વ જીવોના રક્ષક છે. તેમણે કેવળ જ્ઞાનથી બાળ્યને સ્વપરની રક્ષા કરનાર આ વસ્ત્ર પાત્રને પરિગ્રહ કર્યો નથી. પણ મહર્ષી એટલે જલ્પરો કહે છે કે તે વસ્તુ ઉપર મુર્ખા રાખે, તો તેને પરિગ્રહ કરેવો.

સર્વત્પ્રવહિણા બુદ્ધા, સંરક્ષણપરિગ્રહે ।

અવિ અપ્પણોઽવિ દેહંમિ, નાયરંતિ મમાઈયં ॥૨૧॥

શંકા—વસ્ત્ર હોય તો પરીવડ કેમ નહીં ? તેનો ખુટામો કરે છે. સમ્યક્ બોધ વડે અજ્ઞાનનો નાશ થાય ॥ એટલે તત્ત્વને બાંધનારા સાધુઓ છ ઇવનિઝ્ઞાની રક્ષા કરવાને માટેજ આ વસ્ત્ર પાત્ર સખે છે, તથા તેને આવશ્યક વસ્તુઓ માનીને વાપરવા છતાં તેના ઉપર આ માફ છે એવો મમત્વ રાખવા નથી, પણ વસ્ત્ર કરતાં વધારે ઉત્તમ પોતાના શરીર ઉપર પણ તત્ત્વના બાંધ હોવાથી મમતા રાખવા નથી. જો સંયમની રક્ષા ન થતી હોય તો અણુસણુ કરી અવિરતો અંત લાવે છે. તેથી દેહ કે પાત્ર કે વસ્ત્ર ઉપર સાધુને મમત્વ નહો, (પણ કમ ખપાવવા સ્વપરના રક્ષણ માટે શાસ્ત્રોક્ત મર્યાદાએ વાપરે છે) જેમ મમતા રહિત કાયામાં છે તેજ પ્રમાણે વસ્ત્રમાં પણ મમતા રહિત ॥

અહો નિચં તવો કમ્મં, સર્વવુદ્ધોહિં વણ્ણિએ ।

જાવ લજ્ઞાસમા વિત્તી, એગમત્તં ચ મોઅણં ॥૨૨॥

તેથી તેઓ શુ કરે છે તે છડું સ્થાન બનાવે છે. સર્વ દેવોને દુર કરનાર મુલોની શુદ્ધિ કરનાર તપ જે અનેક તથા અણુપરોએ બતાવેલ ॥ સંયમને વિરોધ ન કરે, પણ

પુષ્ટિ કરનાર તત્ત્વ છે માટે તે તપને સાધુઓ કરે પણ દેહને
રક્ષાથી રાખવાના માટે સર્ગદેવ સહિતપણે દિવસમાં એકવાર
સેવન કરે.

સંતિમે સુહુમા પાળા, તસા અદુવ થાવરા ।

જાડું રાઓ અપાસંતો, કહમેસણિઅં ચરે ? ॥૨૩॥

સત્રીમાં શ્યા માટે નહીં ? તે બતાવે છે. દેટલાક સૂક્ષ્મ
છવો જે ત્રસ દે સ્થાવર હોય તેને સાધુ દીવા કે અંદ્રના પ્રકાશ
માં આંખથી બંદોબર ભેઈ શકતો નથી. તેથી ગોચરી ભાવતાં
કે સેવન કરતાં છવોની રક્ષા ન કરી શકે તો શુદ્ધ ગોચરી
કેવી રીતે થાય ?

લદલહં વીઅસંસત્તં, પાળા નિવડિયા મહિં ।

દિઆ તાહું વિવજિજ્ઞા, રાઓ તત્થ કહં ચરે ? ॥૨૪॥

રતમાં સિનાસમાં લીલકુ કુલકુ હોય અથવા અચિત્ત
ખીન શુદ્ધ હોય અથવા તે પ્રમાણે થી, વિગેરેમાં કીકી, મદોકી
હોય, તથા એસામણ, છાસ વિગેરેમાં પણ લાંસ, નરહર
હિના પટેલા છવો હોય,

શાંદા દીવસે પણ તે છવો હોય છે તો શું કરવું.

ઉત્તર. સાધુ પરચાકની સ્તીતિએ દિવસે બંદોબર આખે
ભેઈને ગોચરી કરે તેમ દેવિત લીલકુ કુલકુવ.શું સંસારીને

તસે અ વિવિહે પાણે, ચક્ષુસે અ અચક્ષુસે ॥૨૭॥

હવે હિંસાના દોષ કહે છે. પૃથ્વીકાયને ખોતરવા વિગેરે થી જે હુલે છે તે પૃથ્વી સ્ત્રીકાય જે બીજા હવે તેને આશ્રયે રહેલા પાણી તથા જે ઇન્દ્રિય વિગેરે અનેક વસ્તુ સ્વાધરે છે જે આંખે દેખાય અથવા ન દેખાય તેવા છે તેમને પણ હુલે છે.

તમ્હા એઅં વિઆણિત્તા, દોમં દુગ્ગદ્વદ્ધળં ।

પુઢવિકાયસમારંભં, જાવજીવાહ વજ્જણ ॥૨૮॥

એ પ્રમાણે પૃથ્વીકાય તથા તેને આશ્રયે રહેલા બીજા હવેની હિંસા થતી જાણીને તેનાથી દુર્ગાનિતુ વધવું જાણીને પૃથ્વીકાયનો આશ્રય જે જમાન ખોતરવી વિગેરે છે, તે સધુએ આખી હાંદગી સુધી તરે.

આડકાયં ન હિંસંતિ, મળસા વયસ કાયસા ।

તિવિહેણ કરણજોણ, સંજયા સુસમાહિઆ ॥૨૯॥

આડકાયં વિહિંસંતો, હિંસઈ ડ તયસ્સિણ ।

તસે અ વિવિહે પાણે, ચક્ષુસે અ અચક્ષુસે ॥૩૦॥

તમ્હા એઅં વિઆણિત્તા, દોસં દુગ્ગદ્વદ્ધળં ।

આડકાયસમારંભં જાવજીવાહ વજ્જણ ॥૩૧॥

તે પવનનો આરંભ તાકના પંખાથી તથા પાંદડાથી જેટલ
સ્વરૂપ થોડા અધ્યયનમાં બતાવ્યું છે. તે પ્રમાણે ચોતે પંખ
વિગેરેથી હવા-ખાતા નથી. તેમ બીજાની પાસે પંખો નખાવત
નથી. તેમ હવાખાનારની પણ અનુભવેના કરતા નથી.

જંપિ ચતુર્થ વ પાયં વા, કંવલં પાયપુંછણં ।

ન તે વાયસુર્ડરંતિ, જયં પરિહરંતિ અ ॥૩૮॥

ચોતાના ઉપકરણથી પણ વિસાધના નકરે તે બતાવે છે.
વસ્ત્ર પાત્ર કામળ રજોહરણ વિગેરે જે, ધર્મોપકરણ છે. તેના
વડે પણ હવા ખાતા નથી એટલું જ નહીં, પણ જો ભારથી
પવન આક્રમતાં વસ્ત્રનો ઉડો વિગેરે હાલતાં હોય તો તેની પણ
ચતના કરે, બરોબર બાંધી સખે એટલે વાયુની ચોતે ઠીકથી
નકરે તેમ વસ્ત્રથી પણ વાયુને દુઃખ થવા નરે.

તમ્હા ઇર્ષં વિઆણિના, દોસં દુમ્મહવહ્નુણં ।

વાડકાયસમારંભં, જાવજીવાઈ વજ્જણ ॥૩૯॥

ઉપર મુજબ વાયુના સમારંભમાં પણ દોષો બહુને
અ ના ઁદગી મુખી સાધુ તેનો સમારંભ તજે

વળમ્મહં ન હિંસંતિ, મળમા વયસ કાયસા ।

નિવિદેણ કરણજોણં. મંજયા સુમમાહિઆ ॥૪૦॥

વળસ્તઈં વિહિંસંતો, હિંસઈં અ તયસ્સિણ ।
 તસે અ વિવિહે પાણે, ચક્કુસે અ અચક્કુસે ॥૪૧॥
 તમ્હા એઅં વિઆણિત્તા, દોસં દુગ્ગઢ્ઠવઢ્ઠણં ।
 વળસ્તઈંસમારંભં, જાવજીવાઈ વજ્જણ ॥૪૨॥

હવે અગીઆરમા સ્થાનમાં વનસ્પતિકાયનો આરંભ તજવા કહે છે. પૂર્વ માફક તેમાં દોષો બહુને સાધુએ વનસ્પતિકાયનો આરંભ ન કર્યો ટીકા વિશેષ નથી પણ આદો અર્થ પૂર્વ માફક છે. કે આટલું તણુ કરણ તણુ યોગ વડે વનસ્પતિકાયની હિંસા નકરે કારણકે વનસ્પતિ કાયમાં, અનેક છોરા રહેછે. તેથી તે બધાની હિંસા થાય છે, જેમાંના કેટલાક આંખે દેખાય અને કેટલાક દેખાતા નથી, તેટલા માટે આખી છાંદગી સુધી વનસ્પતિકાયનો અમારંભ સાધુ ન કરે,

તત્સકાયં ન હિંસંતિ, મણસા વયસ કાયસા ।
 તિવિહેણ કરણજોણં, સંજયા સુતમાહિઆ ॥૪૩॥
 તત્સકાયં વિહિંસંતો, હિંસઈં ઉતયસ્સિણ ।
 તેસ અ વિવિહે પાણે, ચક્કુસે અ અચક્કુસે ॥૪૪॥
 તમ્હા એઅં વિઆણિત્તા, દોસં દુગ્ગઢ્ઠવઢ્ઠણં ।

તે પવનને આરંભ લાડના પંખાથી તથા પાંદડાથી નેત્રું
સ્વરૂપ થોડા અધ્યયનમાં બતાવ્યું છે. તે પ્રમાણે પોતે પંખા
વિગેરેથી હવા ખાતા નથી. તેમ બીજાની પાસે પંખો ન આવડ
નથી. તેમ હવાખાનારની પણ અતુભાઈના કરતા નથી.

नपि वर्तय व पायं वा, कंचलं पायपुच्छं ।

न ते वायमुईरंति, जयं परिहरंति अ ॥३८॥

પોતાના ઉપકરણથી પણ વિરાધના નકરે. તે લતાને છે.
વસ્ત્ર પાત્ર કામળ રજોહરણ વિગેરે જે ધર્મોપકરણ છે. તેના
વડે પણ હવા ખાતા નથી એટલુંજ નહીં પણ જે તોરણો
પવન આવતાં વસનો ઉઠા વિગેરે હાલતાં હોય તે તેની આ
ધતના કરે, બરોબર બાંધી સખે એટલે વાયુની પોતે હરીફ
નકરે તેમ વસ્ત્રો પણ વાયુને દુઃખ થવા નદે.

तम्हा एक्षं विआणिता, दोसं दुग्गइवहउणं ।

वाउकायसमारंभं, जावजीवाइ यज्जए ॥३९॥

ઉપર મુજબ વાયુના સમારંભમાં પણ દોષો બાકીને
આખી દુઃખી મુખી સાધુ તેને સમારંભ તરે.

यणस्सडं न हिंसन्ति, मणसा वयस कायसा ।

तिविहेण करणजोएणं, संजया सुसमाहिआ । ४० ।

વિગેરે વાપરે તો તેથી પણ કાચાપાણીનો આરંભ થાય એટલા માટે દેવળ જ્ઞાનીએ બોલ્યું છે કે ગ્રહસ્થનું વાસણ વાપરતાં સાધુને અસંયમનો દોષ લાગે છે. કારણકે તેમાં ગ્રહસ્થદ્વારા શુષ્કો હણાય છે.

પચ્છાકમ્મં પુરેકમ્મં, સિઆ તત્ત્વ ન કમ્પહ્મ ।

અમદ્ભં ન મુંજંતિ, નિર્ગંવા ગિહિભાયણે ॥૫૨॥

ગ્રહસ્થનું વાસણ વાપરતા પહેલાં અથવા પછી ગ્રહસ્થો કાચું પાણી વાપરશે. તેથી સાધુને તેનું વાસણ લેવું ન કહેયે તથા તેજ કારણે તેવા વાસણમાં ગોચરી નકરે કિાઈ રાગાદી આગ્રહણે ચોચ વાસણના અભાવે ગ્રહસ્થનું વાસણ લેવું પડેતો ગ્રહસ્થને પ્રથમ અને પછી ઉપદેશ કરવો કે આપ્રમાણે કાચા પાણીથી દોષ ન લગાડવો તે ધ્યાન રાખવું પણ અચિત્ત થૂળ વિગેરેથી સાદું કરવું.)

આંસંદીપલિઅંકેસુ, મંચમાસાલણસુ વા ।

અંણાયરિઅમજાણં, આસહ્મં સંહ્મં વા ॥૫૩॥

સ્થાન પંદરમું બતાવે છે. માંચી પલંગ ખાટલો તથા ટેકો હા બેસવાના આસન જેમકે પુરશી કોચ વિગેરે સાધુ-ઓને બેસવાને અથવા છુવાને વાપરવાં ઠલપતાં નથી. તેમાં અપવાદ બતાવે છે.

તમ્હા અસળવાળાડં, કીઅમુદેસિઆહડં ।

વજ્જયંતિ ઠિઅપ્પાણો, નિગ્ગંધા ઘમ્મજીવિણો ।૧૨।

એટલા માટે સાધુઓ ઉપર કહેલ ચારે પ્રકારનું આદત વચ્ચે વિગેરે ખરીદેલ વિગેરે દોષો વાળું હોત નથી તે સાધુઓ સ્થિર અપમા વાલા નિર્મલ તથા પર્મભવિત વાલો છે.

કંતેસુ કંસપાएसु, કુંડમોएसु વા પુણો ।

ભુજંતો અસળવાળાડં, આયારા પરિભસ્સદ્ ॥૫૦॥

સ્થાન ઘોડમામા શુદ્ધરથનાં વાસણો ન વાપરવાનું કહે છે. કાંસાના થાગ વાકા કુટ્ટી વિગેરે અથવા માટીનું વાસણ દ્વારોના પાનના આકારનું કુંડમોદ નામનું (કુંડ) વિગેરે વાસણમા સાધુ ખાધ અને તે નિર્દોષ ગોચરી હોય તો પણ આડગામી સાધુ ખઈ શકાય છે.

કોઝોદગમમારમ્મે, મનયોઅણહુણે ।

જાડં હંતંતિ. (હિવંતિ) મૂઆડં, વિટ્ટો તત્થ

અર્મમ્મમો ॥૫૧॥

કારણકે સાધુએ વાપર્ષા પત્રી તે વાસણોને શુદ્ધરથો કાર કુંડાં કુંડાં પાળી વિનેરે વાપરે તથા શુદ્ધરથની પિયાળની કુંડી

વિગેરે વાપરે તો તેથી પણ કાચાપાણીનો આરંભ થાય એટલા માટે દેવજ્ઞ જ્ઞાનીએ જોયું છે કે ગ્રહસ્થનું વાસણ વાપરતાં આધુને અશ્રયમનો દોષ લાગે છે. કારણકે તેમાં ગ્રહસ્થદ્વારા જીવો હણાય છે.

પચ્છાકમ્મં પુરેકમ્મં, સિઆ તત્ત્વ ન કમ્પદ્દ ।

અમદ્ભં ન ભુંજંતિ, નિગ્ગંયા ગિહિભાયણે ॥૫૨॥

ગ્રહસ્થનું વાસણ વાપરતા પહેલાં અથવા પછી ગ્રહસ્થોં કાચું પાણી વાપર્યે તેથી આધુને તેનું વાસણ લેવું ન કર્યે તથા તેજ દારણે તેવા વાસણમાં ગોચરી નકરે કોઈ કાચાની આસપાસે ચોંચ વાસણના બાહ્યે ગ્રહસ્થનું વાસણ લેવું પડેતો ગ્રહસ્થને પ્રથમ જાને પછી ઉપદેશ કરવો કે આપમાણે કાચા પાણીથી દોષ ન લગાડવો તે ધ્યાન રાખવું પણ અચિત્ત દૂર્ગ વિગેરેથી સાદું કરવું.)

આંસંદીપલિઅંકેતું, મંચમાસાલણુ વા ।

અણાયરિઅમજાણં, આસદ્ધુ તદ્ધુ વા ॥૫૩॥

સ્થાન પંદરનું બતાવે છે. અંચી પલંગ ખાટો તથા રેડો છં બેસવાના અસન લેખકે ખુશી કાચ વિગેરે સાધુ-જ્ઞાને બેસવાને અથવા સુવાને વાપર્યાં કલ્પવાં નથી. તેમાં અપવાદ બતાવે છે.

નાસંદીપલિઅકિસુ. ન નિસિજા ન પીડા.

નિગંધાપહિલેહા, બુદ્ધવુત્તમહિટ્ઠગા ॥૫૪॥

એટલા માટે જ્યાં પોતી વસ્તુ હોય, જેમાં છર ભગ્ન રહેલા હોખાતા ન હોય તેની પ્રતિલેખના (આંખથી જોવું.) થયે શકે નહીં માટે તેને વાપરે નહીં આવું પંડિત સાધુઓ જે તાર્કિકરની આજ્ઞાઓ વર્તનાય છે. તેઓ કહે છે. મૂળમાં પીકક શબ્દ છે તેનો અર્થ નેતરથી ભરેલાં આસનો ભણવાં તેમાં પણ સાધુઓ ન જોસે. (જરૂર પડેતો લોકધન્ય પાટીવાનાં બનાવેલાં પાટ પાટલા જેમાં માકલુ વિગેરે હોયે નહિ તેવાં વાપરવાં,) પણ ધર્મકથા કરતાં તથા જરૂર પડે ઉપદેશ અર્થે રાજ સભામાં જતાં આંખથી દેખાય તેવી પાટ વિગેરે વાપરવાં તે કહે છે,

ગંભીરવિજયા એ, પાળા દુપ્પાહિલેહગા ।

આસંદી પલિઅંકો ભ, એમદિઠં વિવજિઆ ॥૫૫॥

અ પ્રમસવાળા સ્થાનમાં ભસાએલા ચાંચડ માંકલુ વાળા આસન વિગેરે આંખોથી તેમાંના હોયે ન દેખાવાથી તેને વાપરતાં અંદરના રહેલા હોયે દુઃખ પામે છે, એટલા માટે સાધુઓ જોને વાપરતા નથી,

ગોમરગ્ગપવિટ્ઠસ્સ, નિસિજા; જસ્સ કપ્પહ ।

इमेरिसमणायारं, आवज्जइ अवोहिअं ॥५६॥

હવે સોળમું સ્થાન કહે છે, ગોચરીમાં ગએલો સાંઘ જો
બ્રહ્મસ્થના ઘરમાં બેસવાનું રાખેતો હવે પછીના કહેવાતા અના-
ચારના દોષો તથા મીઠ્યાત્વના દોષો લાગશે,

विवर्त्ती बंभचेरस्स, पाणाणं च वह्ने वहो ।

वणीमगपडिग्घाओ, पडिकोहो अगारिणं ॥५७॥

ગૃહસ્થના ઘરમાં બેસવાથી બ્રહ્મચર્યને નુકસાન, છવોના
વધ થાય. તેનો દોષ તથા બીજાને ભિક્ષા લેવા આવતાં અટ-
કાવ થાય તેથી તેને દ્વેષ થાય તથા બ્રહ્મસ્થને ક્રોધ થાય કે,
ઘરની સ્ત્રી સાથે એને શું સંબંધ છે.

अगुत्ती बंभचेरस्स, इत्थीओ वावि संकणं ।

कुसीलवद्धणं ठाणं दूरओ परिवज्जए ॥५८॥

બ્રહ્મચર્યનું રક્ષણ નહીં થાય. તથા આંઓને તેના ઉપર
દૂરાચારની શંકા (આશંકા) તેના વિકસ્વર નેત્રો જોવાથી
થશે, તેથી બ્રહ્મસ્થના ઘરમાં બેસવું તે દોષોનું વધારનારું બ-
દ્ધીને આધુઓ તેને દૂરથી તજે, અર્થાત્ બ્રહ્મસ્થના ઘરમાં નબેરે.

तिण्हमन्नयरागस्स, निसिज्जा जस्स कप्पई ।

जराए अभिभूअस्स, वाहिअस्स तवस्तिणो ॥५९॥

ત્રણ કારણવાળા ચોખ્ખા જગ્યાએ ગ્રહસ્થના ઘરમાં બેસે તેમને રોષ લાગતો નથી તે બતાવે છે. વૃદ્ધાવસ્થાથી અગ્રાન્ત હોય અથવા બહુ રોગથી ચાપી ગયો હોય. અથવા માત્ર ૧૧ વિગેરે લાંબા ઉપવાસથી એની કાચા અચકત હોય તેવે પ્રાણે સાધુ ગ્રહસ્થના ઘરમાં અથવા બહાર ચોડીવાર મુખી વીસાડે હોવા બેસે છે. પણ ત્યાં બેસીને ભિયુક વિગેરેને અંતરણ ન થાય. તે સંભળા શખે બા અપવાદ રૂપ છે.

વાહિઓ વા ઝરોગી વા, સિનાણં જો હ પત્યદ ।

બુઝંતો હોડ આપારો, જડો હવડ સંજમો ॥૬૦॥

સતરમું સ્થાન કહે છે. બ્યાપી વાળો અથવા નિરાત્રી ને સ્નાન કરે. તો તેથી છરાની વિસાધના થતાં અસંદેહ થાય છે. અને સાધુએ સ્નાન કરવાથી બાધાતપશ્ચ આચાર પણ નહીં થાડે સ્તન કાણું નહીં.

સંતિમે સુદમા પાળા, પતાસુ મિલુયાસુ અ ।

જે અ મિક્ત્રૂ સિનાયંતો વિમઢેણુપ્પલાવદ ॥૬૧॥

અધિત પક્ષીએ સ્નાન કરવાથી અત્યેષમ ઢેવી રીવેશ્વર । તે બતાવે છે. અત્યેષ ઢેશ્વરો કીજા ટાવે (કંપુવા વિગેરે) જમીનમાં જ્યાં પેઢી જમીન હોય તેમાં રહે છે. પણ જીરુક (રાહ-ગદગા ચોરમાં) રહે છે. તે સ્તનના પટ્ટીને રહે પડે તે ટાવે નય પાયે છે. અને તેથી સમજાવે શા ૬૧૨.

વાળા નધ્યાજ કરે તથા સ્નાન વિગેરે ન કરવાથી તથા પ્રદક્ષિણ
તે સંસારની વાંચળા તેને શાન્ત હોવાથી તેને શોભાનું
મન શી રીતે થાય ? (ન થાય) અને વિભૂષા કરે તે દુઃખ
પામે તે કહે છે.

વિભૂષાવત્તિર્મં મિક્ષુ, કમ્મં વંધઈ ચિક્ષણં ।
સંસારસાયરે ઘોરે, જેણ પઢઈ દુરુત્તરે ॥૬૫॥

એ સાધુ પોતાનો માગ જૂઠીને ગ્રહસ્થની માફક શોભા
કરેતો તે શોભાના કારણથી (ભીએને વિગ્રમમાં પાડી) અનેક
પ્રકારનાં સંસાર જમણનાં ચીકણાં કમં બાંધી તે કમંથી તથા
અયોગ્ય કૃત્ય કરવાથી ઘોર સંસાર સાગરમાં જૂડે છે.

વિભૂષાવત્તિર્મં ચેર્મ, બુદ્ધા મન્નંતિ તારિસં ।
સાયજગ્રહુલં ચેર્મ, નેયં તાઈંઠિં સેવિર્મં ॥૬૬॥

આ પ્રમાણે બધા શોભાનું દુઃખ બતાવીને હવે તેઓ
વિભૂષાનો સંકલ્પ કરે છે. તેનું દુઃખ બતાવે છે. કે, તોયકરો
એવું કેવળ જાનથી બચે છે. કે મનમાં પણ વિભૂષાનો સંકલ્પ
કરનારો સાધુ બહુ પાપના કૃત્ય કરે માટે આત્મામાં આનંદ
માનનારા સાધુઓ આત્મપ્રાપ્ત કરાવનારૂં. આ કૃત્ય કરનાર નથી
(બોલે) કે. તેથી જનનન ગણુ દુઃખ બેગવતું પડમે.)

સ્વંતિ અપ્પાણમમોહદંશિણો, તવે રયા સંજમઅજ્જવે
ગુણે । ધુણંતિ પાવાહં પુરેફુટાહં, નવાહં પાવાહં ન તે
કરંતિ ॥૬૭॥

આ પ્રમાણે મૂળ શુભ તે છ મન અને છ કથની રક્ષા
તે બાર છે. અને ઉત્તર શુભમાં અદ્વિધ અદ્વિધનું વાચન પદ્મ
નીસન્ન (એટલે શ્રુત્યના જેવું પર,) સ્નાન અને યોગા જે
છ ત્યાગવાથી છ ઉત્તર શુભ છે, ઉત્તર શુભ એટલે જેના વડે
મૂળ શુભ જે મહામત રૂપ છે. તેને ટેકો આપે તે અદ્વિધ સ્થાન
યથા. તે પૂરાં થાળે તો શ્રુ થાય ને બતાવે છે.

સઓવસંતા અમમા અર્કિચ્ચના, સવિજ્જિજ્ઞાણમયા
જસંસિણો । ઉત્પસન્ને વિમલેવ ચંદિમા, સિદ્ધિં
વિમાણાહં ઉવંતિ તાહણો ॥૬૮॥

તિવેમિ ॥ છદ્દં ધમ્મત્થકામઙ્ગાયણં સમત્તં ॥૬॥

મોહ રહિત દર્શનવાળા અર્થાત્ બરોબર દેખનારા તેઓ
અણુસણુ વિગેરે તપમાં રહત, તથા મંથન, તથા ચરણતાના
શુદ્ધો ધરનારા તેઓ પ્રથમનાં કર્મ દૂર કરે છે, અને અપ્રમત
પ્રવૃત્તિ નવાં પાપ બાંધતા નથી.

અદા મોહની શાન્તિ છે. તથા નમતાથી રહી ન છે. જેઓ

કંઈ પણ જાતનો પરિમેદ રાખતા નથી. તથા આત્મજ્ઞાનની વિદ્યામાં રક્ત છે. જે આ લોક અને પરલોકમાં ઉપજારી છે. (તે શુદ્ધ જ્ઞાનમાં નિરંતર મન સખનાશ છે તેથી આ લોકમાં કીર્તિ મેળવે છે. અને સરદ રૂતુના ચંદ્રમાની ચાંદરણી જેવા નિર્મળભાવ વાળા, સાધુ પોતાના ઉત્તમ કૃત્યથી કાંતે આડે કમ' ત્યાગીને મોક્ષમાં જાય છે. અથવા ઉપર કહેલા નિર્મળ વિમાન તે વૈમાનિક દેવલોક તે સૌધર્મ અવતંત્રક વિગેરે ઉત્તમ વિમાનમાં ઉત્પન્ન થાય છે. તે પોતે અહીંવાં પણ સાધુધર્મમાં રહીને સ્વપરતું સ્થળ કરવાથી ત્રાતા (રક્ષક) છે. સૂત્ર અનુગમ કહેા નયોનું વર્ણન પૂર્વ માફક જાણવું. અને ધર્મ અર્થ અને કામ એ ત્રણેને યથા યોગ્ય જતારનાર' અ. છતું અધ્યયન સમાપ્ત થયું.

વાક્ય શુદ્ધિ નામનું ૭ મું અધ્યયન.

હવે વાક્ય શુદ્ધિ નામનું સાતમું અધ્યયન રહે છે. છટ્ટામાં કહ્યું છે કે સાધુએ ગોચરીમાં જતા પોતે જાજરા છતાં તથા પૂછવા છતાં, પણ ધર્મ કયા વિસ્તારથી ન કરવી પણ પોતાના ગુરૂપાને સ્થાનમાં મોકલવા અહીંયાં સાતમા અધ્યયનમાં જણાવ્યો કે ધર્મ કયા કરનારે પ્રથમ જોત્રાં દોષ અને શુદ્ધિ શું થયે. તે જાગ્રીને નિર્વંશ વચન વડે ઉપદેશ આપવો, તેજ તથા કહે છે.

માવજળવજ્જાણં વયણાણં જો ન યાણહ વિમેનં ।
વોત્તુપિ તસ્સ ણ સ્વમં, કિમંગ પુણ્ણદેસણં કારહં ? ॥૧૧॥

સાવધ અને નિસ્વધ વચનનું જે સાધુ વિશેષ પત્નું નથી
જાણ્યો તેને જોતવાની પણ આજ્ઞા નથી. તેં ઉપદેશ દેવાને:
અધીકાર ક્યાંથી હોય ? (તેણે ઉપદેશ ન આપવો.) આ પ્રમાણે
છટ્ટા સાનમા અધ્યયનને: સંબંધ છે. એના અનુયે અદ્વારનું
વર્ણન કરવું. તેમાં પૂર્વની માફક નામ નિરોપા સુધી બતાવવું.
અને તેમાં “વાક્ય શુદ્ધિ”વાળું જે પદનું નામ જાણવું તેમાં
પ્રથમ વાક્યના નિરોપા કહે છે.

નિક્કલેવો અ (ઉ) ચડકો વકે દઠ્ઠવંતુ માસદઠ્ઠાહં ।
માવે માસાસદો તસ્સ ય એગટ્ઠિઠા ઇણમો ॥૨૬૧॥

નામ સ્થાપના દ્રવ્યભાવ એમ ચાર પ્રકારે વાક્યને નિરોપે
જાણ્યો નામ સ્થાપના પ્રથમ છે. દ્રવ્ય વાક્ય તે ‘મ-શરીર-
ભવ્યશરીર’ તે બેથી જુદું, ભાષાદ્રવ્ય તે દ્રવ્ય વાક્ય ‘મ-શરીર-
એકલે જે સ્વરૂપે અલુપ્ત કરેલા પણ તે મુદ્ગમંદા, અને નીચું
ન બોલે ત્યાં સુધી જાણવા પણ ઉચ્ચાર કર્યા પછી નીચું બોલે
શબ્દ પાં, પાંચીને છે. તે ભાવવાક્ય છે. તે નીચું બોલે તેને
વાણાં ન નીચું સુચન છે,

વકં વચ્ચં ચ ગિરા સરસ્સહં માહંદા શ તે સુચનં

માં. જે લેખ લખાવ અસરકોતરાય કે આ તોલમાં માસો છે. અથવા આ કાર્પાપલુ (એકત્રાતનો શીકકો) આ માસો છે. આ હનર છે. (દુડી. મોટ, વિગેરેમાં તે આંકડા પ્રત્યક્ષ છે) નામ સત્ય તે કોઈ માલુસ કુળને વધારનારો ન પણ હોય. તોપણ કુળવર્ધન નામ પાડ્યું હોય તો તે પણ સત્ય છે. એ પ્રમાણે ધનવર્ધન ન હોય તો પણ ધનવર્ધન નામ પાડે તે સત્ય છે. તે પ્રમાણે યજ્ઞ ન હોય, છતાં નામ યજ્ઞ પાડે તો તે યજ્ઞ કહેવાય હવે રૂપ સત્ય કહે છે. કૌર્ષનામાં તેવા ગુણો ન હોય છતાં તેવું રૂપ ધારે તો તે રૂપસત્ય કહેવાય, જેમકે કૌર્ષમાં સાધુના ગુણો નથી. પણ સાધુનો વેશ ધારે. તો તે રૂપ સાધુ કહેવાય છે. પ્રતીત્યસત્ય કહે છે. જેમકે, અનામીકા આંગમીનું બીજી આંગમી આથે સ્વરૂપાપલુ કષ્ટમાં તે લાંબી દુડી કહેવાય. તે પ્રમાણે આ અનંત પરીણામ વાળા દ્રવ્યનું તે તે સહકારી સરહોના સંબંધથી તે તે રૂપ પ્રગટ થાય છે. તે પ્રતીત્યસત્ય કહેવાય છે. હવે વ્યવહાર સત્ય કહે છે. (ધાસ બગનુ હોય.) છતાં પહાડ બળે છે. તેમ કહેવાય છે. પાણી ઝરનું હોય. છતાં ઘટો ઝરે છે એમ કહેવાય છે તથા. પેટ છત. અનુકરણ (પિટુવિત.ની) કન્ય કહેવાય છે. તે અનગ કહેયો, અદામા એટલે પેટ ઉપર વસે એવું હોય. તેને કહેયે એ પ્રમાણે એકદા તથા. પદ્મના કહેયે પદ્મ બગનુ આ પ્રમાણે વહેવન વળે છે. અનુકરણે અર્થ આ છે કે. જે કન્યને કહેયે નામ

કોઈ નગરમાં આવે છે ત્યારે જુદા માણસ મરી ગયા, તેથી એક વધતા મરેલા હોય તો તે પણ મિશ્ર ભાષા બોલવી. એટલે જાન-મ મરણને આશયો મિશ્ર ભાષા બોલવી. તથા જીવ સંબંધી એટલે જીવતા અને મરેલા કરમીયા હોય તો જીવતા કરમીયા બોલતાં મિશ્ર ભાષા કહેવાય, અથવા અજીવ મિશ્ર તે અજીવ સંબંધી યજ્ઞ કરમીયા મરેલા હોય, અને યોગ જીવતા હોય તો મેં કે મરેલા કરમીયા તો તે મિશ્ર ભાષા કહેવાય. જીવાજીવ મિશ્ર તે કોઈપણ માણસ એક કહે કે આટલાજ મરેલા અને આટલાજ જીવતા કહેતા તેથી એકા વધારે મરેલા જીવતા હોય તો તે જીવાજીવ આશયો મિશ્ર કહેવાય. તથા અનંત મિશ્ર તે મૂળ, કદ વિગેરેના પાંદડામાં પ્રત્યેક (પરીત) વનસ્પતિના જીવો હોય તે જાણને અનંતકાલ કહેવાથી અનંત મિશ્ર કહેવાય, તે પ્રમાણે પ્રત્યેકને આશયો તે પણ જીવો પ્રત્યેક હોય તેમાં કોઈ અનંત હોય તેને પ્રત્યેક કહેતાં પ્રત્યેક મિશ્ર કહેવાય. અદ્વા મિશ્ર તે કાળ સંબંધી છે જેમકે કોઈ પણ માણસ કોઈ કાર્યમાં સોળવીએને કહે કે સત પડે છે, છતાં દીવસ યોડે બાકી હોય તો તે કાળ મિશ્ર કહેવાય (કાળ અને અદ્વા એકજ છે.) અદ્વા મિશ્ર એટલે દીવસ અને રાત્રી એક ભાગ, તે સંબંધી મિશ્ર બોલે જેમકે કોઈ કાર્યમાં હાજર હોય તો એક પહેર દીવસ અથવા હોય તો પણ કહે કે મ'યાન્દ થઈ ગયો છે એ પ્રમાણે મિશ્ર સંજ

દેહમાં જોડેલા. (આનો પરમાર્થ એ છે કે ચોક્કસ ખાતરી કર્યા વિના જે બોલવું તેમાં થોડું સાચું, અને થોડું ભૂલું એટલાય તે તે મિશ્ર ભાષા દેહેવાય છે.) હવે અસત્ય મૂળા દહે છે.

આમંતણિ આળવણી જાયણિ ત્રહ પુચ્છણીઅ પત્ર-
વણી ૧ પચ્ચક્ષણી માસા માસા ઇચ્છાણુલોમા અંરહ

આમંતણની ભાષા જેમકે હે દેવદત્ત ! તેમાં સાચું ભૂલું
કશું પણ નથી, કારણ કે પૂર્વે દહેલા સત્ય અસત્ય કે મિશ્ર
નો ભાગો લાગુ પડતો નથી, એ પ્રમાણે બીજામાં પણ બાલુવું
એ પ્રમાણે આજ્ઞા સંબંધી, જેમકે શિષ્યને દહે કે આ કર,
આ પણ કરવું ન કરવું, અનેનો અભાવ દોવાથી પરમાર્થથી
એક પણ નીચમ નથી, તેમજ અદુષ્ટ, વિવક્ષાને જન્મ આપ
નરો દોવાથી તે અસત્ય મૂળા દેવાય. એ પ્રમાણે પોતાની
ભુદ્ધિ વટે બીજા વચ્ચાએ પણ વિચારી લેવું. યાચના ભાષા,
કે મને લિહ્યા આપો આમાં પણ સાચ, બુદ્ધ કે મિશ્ર નથી.
તે પ્રમાણે પૂછવા સંબંધી જેમકે આ માત્ર દેવી કંતે છે ?
તેમજ પ્રતાપની (કેમદેશ ૩૫) જેમકે હિંસામાં રહત માણસ
દુઃખ વિગેરેનો ભાગીઓ થાય છે. પ્રત્યાખ્યાની ભાષા તે
અદિત્સા. () ભાષા તથા ઇન્દ્રાણુલોમા તે દોષને
દેહને કશું કે સાધુ પાસે નહીં ત્યારે તે હિતર આપે, હા,
બહુ સાફ.

(જુઠ) છે વિજ્ઞાન વિગેરેનું પણ તેમજ છે. તેથીજ રીતે જૈન શિવાયના પણ મિથ્યા દૃષ્ટિએ જે કંઈ તત્ત્વ સમજ્યા વિના ઉપયોગમાં રહીને અથવા ઉપયોગ રહીત થકેને બેઠે તે તત્ત્વની દૃષ્ટિએ ભુલજ છે. ધુણના કીડાથી લાકડામાં કોતરેલો અક્ષરના ન્યાયથી સવાઈમાં તેઓ સત્ય અથવા અસત્યમાં ઉન્મત્ત માણસની માફક બોલે તેથી તે મૂવા ગણાય.

હવેહ ઉ અસચ્ચમોસા સુર્અમિ ઉવરિહ્ણે તિનાળમિ ।
જં ઉવઉત્તો માસહ્ણ એત્તો વોચ્છં ચરિત્તમિ ॥૨૮૧॥

અસત્યા મૂવા ભાષા તે ક્રુતમાં આગમ પોતેજ છે એટલે આગમમાં જે પણ વર્તન કરવું. વિગેરે સિદ્ધાંતને ભણતાં તેની આમંત્રણી વિગેરે ભાષાના રૂપ પહેલે હોવાથી તેજ છે. પણ અવધિ મન પચામિ અને કેવળ જ્ઞાન એ ત્રણ જ્ઞાનમાં જે ઉપયોગ રાખતો પેઢે તે અસત્યામૂવા ભણવી આમંત્રણી ભાષા વિગેરે માફક તેવા અધ્યવસાયમાં તેની પ્રવૃત્તિ છે. આ પ્રમાણે શુન ભાવ ભાષા કહી પૂર્વે કશું હતું કે હવે આદિતને વિશે કહીશ તે આદિત્ર સંબંધી ભાવ ભાષાને કહે છે.

હમવિહ્ણા ચરિત્ત માસા દો ચેવ હોંતિ નાયવ્યા ।
અચરિત્તસ્સ ઉ માસા સચ્ચા મોસા ઉ હઅરસ્સા ॥૨૮૨॥

પહેલી અને બીજી ને સત્યા, અને મૂવા ભાષામાં આદિત્ર

વિષયમાં જે બાબાઓ જાણવી. તેનું સ્વરૂપ કહે છે. ચારિત્ર પરીણામ વાળાને તેની વૃદ્ધિના નિબંધનરૂપ જે બાબા તે દ્રવ્ય સંબંધી અને બીજા બાવમાં દોષ તો પણ તે સત્ય બાબા છે. કારણ કે સંત પુરુષોનું દ્વિત કદે તે સત્ય બાબા જાણવી અને મૃપા તે ચારિત્ર રહીત સંસારી જીવની તેની વૃદ્ધિના નિબંધનના કારણરૂપ બાબા જાણવી. (જેનાથી જીવોનું દ્વિત આવે તે સત્યા, અને જેનાથી જીવોનું અદિત થાય તે અસત્યા બાબા જાણવી.) આ પ્રમાણે વાક્યના એકજ અર્થવાળી બાબા નું વર્ણન કર્યું. હવે શુદ્ધિનું સ્વરૂપ બતાવે છે.

નામંઠવણામુદ્ધી દલ્લસુદ્ધી અ ભાવસુદ્ધી અ ।

एएसिं पनेअं परवणा होइ कायव्वा ॥२८३॥

નામ સ્થાપના, દ્રવ્ય અને ભાવ એ ચાર પ્રકારની શુદ્ધિ છે તે દરેકની પ્રકરણ કરવી એટલે, નામ સ્થાપના સુખમ દોષાથી તેને છોડીને દ્રવ્ય શુદ્ધિ કહે છે

तिविहा उ दल्लसुद्धी तद्व्वादेसओ पहणे अ ।

तद्व्वगमाएसो अणणमीसा हवइ सुद्धी ॥२८४॥

દ્રવ્ય શુદ્ધિ ત્રણ પ્રકારની છે, તેજ દ્રવ્યથી એટલે તદ્દ્રવ્ય શુદ્ધિ તથા આદેશથી એટલે આદેશ દ્રવ્ય શુદ્ધિ તથા પ્રાધાન્યતાથી તે પ્રાધાન્ય દ્રવ્ય શુદ્ધિ છે. તેમાં પ્રથમનું વર્ણન

ઉત્કૃષ્ટ અને ક્રમનીય એ રંગ વિગેરે ઘણે ભાગે વહાલા છે, એમ સૂચવે છે. 'ચ' શબ્દનો છુપો ઉપન્યાસ છે (તે આગળ કહેશે.) દ્રવ્ય શુદ્ધિ કરી, હવે ભાવ શુદ્ધિ કરે છે.

એવે ભાવસુધી તત્ત્વાવાસઓ પહાળે અ ।

તત્ત્વાવગમાસો અણણમીતા હવડ સુધ્ધી ॥૨૮૬॥

દ્રવ્ય શુદ્ધિ માફક ભાવ શુદ્ધિ પણ પ્રકારની છે તેજ ભાવમાં તે તદ્દ ભાવ શુદ્ધિ છે. અને આ દેશ ભાવ શુદ્ધિ અને પ્રધાન ભાવ શુદ્ધિ પણ છે. તદ્દભાવ શુદ્ધિમાં બીજા જગ્યાએ ધ્યાન છે. એને તેજ ભાવમાં ધ્યાન આપવું તે. તદ્દભાવ શુદ્ધિ છે. અને જે ભાવ બીજા પદાર્થ વિના એકલો શુદ્ધ થાય છે, તે છે. જેમકે બૃહ્યાને જન્મનેઃ અભિલાષ થાય. ત્યારે તેમાં તેનું નિસ લાગે, તે જ્યારે જન્મ ખાતું છોડે ત્યારે તેની ભાવ શુદ્ધિ થાય, તેજ પ્રમાણે આ દેશમાં પણ નિઃશ્ચય શુદ્ધિ થાય છે, એટલે એ સંબંધી તથા તે વિના અન્ય સંબંધી નેથી છડું છે કે આ દેશ ભાવ શુદ્ધિ બે પ્રકારની છે, એક તેઃ અન્યપરં, બીજી જનન્ય પણ છે જેમકે શુદ્ધ ભાવવ.જ. ના.ધુને સુદ્ધ છે. તે અન્યપરંમાં છે, એટલે સુદ્ધ જુદા છતાં તેજ. રૂપર નેદનો શુદ્ધ ભાવ છે તથા એકપરંમાં 'શુદ્ધભાવ' મેળેજ છે, એટલે તેમાં શુદ્ધભાવ એ અન્યપરં જુદો. નથી પણ મેળેજ છે. હવે પ્રધાન ભાવ શુદ્ધી કરે છે.

સહન કરતાં તપશ્ચર્યા આદરતાં આ ભવમાંજ કર્મ ખપી જતાં મોક્ષ મળે છે, એટલા માટે સાધુ પશુ પાગલું ઉત્તમ છે. (સ્થાનમાં અને ટીકામાં કંઈક ભેદ છે, માટે સૂત્ર પ્રમાણે અર્થ લીધો છે પણ તેથી ભાષ્યમાં ભેદ પડતો નથી.) આ અઢારે સ્થાનને ટેકા માટે છંદ રૂપે શ્લોકો બનાવ્યા છે તે નીચે પ્રમાણે છે.

મયદ્ અ ઇત્યં સિલોગો—

જયા ય ચયદ્ વર્મ, અળજો ભોગકારણા ।

મે તત્થ મુચ્છિણ વાલે, આપદ્ નાવયુગ્ધદ્ ॥૧॥

આ પ્રમાણે અઢારે સ્થાન સમજાવતાં કદાચ સાંધે પાપના ઉદયથી સાધુ પશુ ઊડીદે તો તે મોક્ષ જેવો મનોહર ચાન્દ્ર વિગેરેના મૂર્છા પામેલો, અવિધ્યનું દુઃખ તે મંદ બુદ્ધિવાલો બળવો નથા તે બતાવે છે.

જયા ઓહાવિઓ હોદ્, હંદો વા પડિઓ હર્મ ।

મદ્વવર્મપરિધિમદ્ઠો, સ પચ્છા પરિવિણ્ણદ્ ॥૨॥

જેન ઇદ્ર પોતાના ઇદ્રાસનથી જાડ થઈને જમીન ઉપર પડે છે, તે પોતાનું પૂરેનું પુરું સુખ ત્યજી પડેલા પડેલા છે, તેનું સાધુપણ મુકેલો નાધુપણના સુખને પત્રી ત્યજી પડેલા છે.

બ્રહ્મ થએલો પસ્તાય છે, એટલે સાધુપણમાં શમા વિગેરેનો
ધર્મ છે, તે છોડીને કોઈ દરે તો હવડા દેશા યતાં રાત્રીના
વખતે મુખે મુખે પણ દુર્લભ થાય છે, અને સાધુપણમાં શમા
થી લોકમાં પૂર્વે પૂજાતો અને તે પાછળથી દલેશ કરતો ભેદ
લોકો નિંદા કરે છે, તે વખતે ખરેખર પોતે પસ્તાય છે.

જયા અ વંદિમો હોઈ, પચ્છા હોઈ અવંદિમો ।

દેવયા વ ચૂઆ ઠાળા, સ પચ્છા પરિતપ્પઈ ॥૩॥

પહેલાં સાધુપણમાં લોકથી વંદાય છે, અને પાછળથી
સાધુપણ છોડી દેતાં નિંદાને પાત્ર બને છે, તેથી ભેદ છંદ
દેવીને કાઢી મુકે તો તે દેવી સ્થાન બ્રહ્મ યતાં પસ્તાય છે, તેમ
આ બ્રહ્મ સાધુને પણ પસ્તાવો થય. સિવાય રહે તો નથી.

જયા અ પ્રહમો હોઈ, પચ્છા હોઈ અપૂહમો ।

રાયા વ રજ્જવમ્મટ્ઠો, સ પચ્છા પરિતપ્પઈ ॥૪॥

પ્રથમ વચ્ચે વિગેરેથી પૂજાતો તે પાછળથી સાધુપણ
છોડી દેતાં અપૂજ્ય થાય છે, તેથી ભેદ રાત્ર રાત્રબ્રહ્મ ધર્મ
લોક પસ્તાય છે, તેમ તે સાધુ પણ પાછળથી પસ્તાય છે.

જયા અ માણિમો હોઈ, પચ્છા હોઈ અમાણિમો ।

નિદ્રિટ્ટ દવ કચ્ચહે છૂટો, નં પચ્છા પરિતપ્પઈ ॥૫॥

પ્રથમ તે માનનીય હોય, તેના શીલના પ્રભાવથી સર્વે
લોકો તેની આજ્ઞા પાળતા અને ઉભા થઈને માન આપત
હતા, પણ સાધુપણું છોડી દેવાથી પાછળથી કેાપપણ માન
આપે નહીં. તેથી જેમ કેાઈ ચોરીએ મોટું સહેર એકીને
નાના ગામમાં રહેવા ગયા પછીથી પસ્તાય છે, તેમ આચાર્ય
સાધુના પાછળથી જે હાલ ચતાં પસ્તાય છે.

જયા અ પેરઓ હોદ્દ, સમદ્ધંતજુવળો ।

મચ્છુ વ્ય ગલં ગિલિત્તા, સ પચ્છા પરિત્પ્પહ્ ॥૬॥

જ્યારે સાધુપણું છોડીને પેર ભય, અને જુવાની જતાં
જુઘપામાં પસ્તાવો થાય છે, જેમકે માછડું લોકાના સહીઆ
મા માસના લોભથી ફસાતાં ગજામાં લોખંડના ઠાંટા લાગતાં
પસ્તાય છે, તેવા રીતે આ જાન સાધુ જુઘપામાં તે ભોગનાં
કડવા ફળફૂલ ધરના માણસોની ચિન્તાથી બગનો હામેશાં
પસ્તાય છે.

જયા અ કુકુદુંવસ્સ, કુતત્તીર્હિ વિદ્ધમ્મહ ।

હત્થી વ વંવળે વદ્ધો, મ પચ્છા પરિત્પ્પહ્ ॥૭॥

જેમ છુટો હાથો સાંકડે ગંધવાથી પસ્તાય છે, તેમ
પાપના ઉદયથી માધુ જાન ઘડ પેર જતાં ખરાજ કુદુંજ
લોકોને દુઃખારજ વિનેરેને સમજાતાં યાંત ન થયે તેની
ચિન્તામાં બગનો પસ્તાય છે.

પુત્તદારપરીકેળ્ણો, મોહસંતાણસંતઓ ।

પંકોસમા જહા નાગો, સ પચ્છા પરિતપ્પદા ॥૮॥

વિષય મુખના માટે સાધુપણું ઉતરીને સ્ત્રી પાંડુતાં સ્ત્રી
અને પુત્ર વિગેરે ઉપર મોહ વધતાં પર્મ દિવા મદમ્બની પણ
બુદ્ધી જતાં હાય પોટમાંજ રીવસો ચુલ્લાતાં કાલમાં ખુલેલા
વનના હાથીની માફક પચ્ચાય છે, કે આટલું નહીં મોં આ કેવું
મુખાઈતું કૃત્ય આટલું કે લેખી મારી આવી રુદંગા મળે છે.

અજ્ઞ આહં ગણી હુંતો, માવિઅળા વહુસુઓ ।

જહ્ઠહં રમંતો પરિઆણ, સામળ્ણે જિણદેસિણ ॥૯॥

કોઈ બુદ્ધિમાન સાધુ દિશા મુકયા પછી આ પ્રમાણે
મંથ્રાત્માપ કરે છે કે જો હું આજ મુખી સાંકપણમાં બાવ
રાખીને રહો દોત તો આગાચ પગ મળે દોત । અને
આત્માની ભાવના ભાવના વટે બહુ મુત બન્યો દોત । એટલે
આ લોક પરલોકનું જિન કરનાર જે જર્જન સિદ્ધાંત છે, તે
ભણ્યો દોત । (પણ ભગવાન ॥ વચનમાં રતનના ન કરી.
સાધુપણું ન પાડ્યું તેથી આવી અપમ કથાને હું પાગો છું)
(મૂળ સ્તોત્રમાં પર્થાય છતાં આમણ્ય શબ્દ લેવાનું કરવું એ
છે કે પર્થાય ઘણા અર્થમાં વપરાય છે. માટે ત્રીયો છે. તથા
જિન રૂચિન શબ્દ મુકવાનું કારણ એ છે કે આ દેશ પણ

સાધુ પોતાના સાધુપણને શામણ્ય કહે છે, તેથી તેને બુદ્ધ
પાઠના માટે લીધેલ છે.)

देवलींगसमाणो अ, परिआओ. महसिणं ।

रयाणं अरयाणं च, महानरयसारितो ॥१०॥

પડવાની ઇચ્છાવાળાને ફરીથી શુદ્ધ બોધ આપે છે. તેઓ
એ ચારિત્ર છેડયું તેઓ પાછળથી ફેરી રીતે પરતાય છે તે
સાંભળી, સારા સાધુઓનો દોષા પચાઈ દેવલોક સમાન છે કાર
ણ કે દેવલોકમાં ન દેવ વિગેરે ભ્રાત્રી લીન થઈને નિશ્ચિત
પણે નહિ છે. તેમ સાધુઓ સિવાય મનથી પોતાના ભગવાન
મહાપુત્રના અને દેવલોકો વિધિએ પડિલેલના (અથવા વિગેરે ભ્રાત્રી)
માં એક શાનવાળા છે. વળી આવી રીતે ભરોબર છતાં
દેશા નહિ તેઓને નિર્ભયપણે દેવલોક દેવલોક સમાન
આવડા. તેમ ચારિત્ર પચાઈ છે, પણ એવા શક્ય ન હોય
તેમને ન પુત્રપુત્રના વર્તનમાં અરમજનના સ્વરૂપો તથા ગાયન
વિગેરેના ભયમા આમતન સ્વરૂપો સમજાવના સાધુ વેદને વિદ
ભળા કારણકે આ શુદ્ધ છોડેને આ માર્ગપણ પાળી, તે માર્ગ
નકે મનના મનના બીજાથી દુ ખથી ભગવાની છાને છે, (વળી
સાધુપણ નાદ પાળે તે અરી દેવલોક સમાન બહુ મન
સ.ય. અને કી રતુ દેવલોક પડ ચારિત્રના લાભ ન

પરલોકવિરુદ્ધાનિ, કુર્વાણં દુરતસ્ત્યજેત્ ।

આત્માને યોઽભિસંઘત્તે, સોઽન્યસ્મૈ સ્થાત્કથં હિતં ? ૩।

પરલોકનું વિરુદ્ધ કાર્ય કરનારાનો દુરથી છેડવો જોઈએ
તે પાતે કુર્મંતિમાં જાય, તે જીવનને હીલ કરનારો કેવી રીતે
ચાપ. ?

બ્રહ્મહત્યા સુરાપાનં, સ્તેર્યં ગુર્વજ્ઞનાગમ :

મહાન્તિ પાતકાન્યાહુરેભિશ્ચ સહ સંગમમ્ ? ॥૪॥

બ્રહ્મહત્યા દારૂપીવો થોરી કરવી જણાવનારા ગુરૂની સોને
સ્ક્રી કરવો, વિગેરે મહાન પાપો પાપીઓની સોજત કરનારા
માણુઓને છે, (જોયું અન્ય શાસ્ત્રો પણ કહે છે.)

સંવચ્છરં વાઽવિ પરં પમાણં, વીર્યં ચ વાસં ન
તદ્દિં વસિજ્ઞા । મુત્તસ્મ મત્તેણ ચરિજ્ઞ મિક્તુ,
મુત્તસ્મ અન્થો જહ આળવેહ ॥૧૧॥

ત્યાં કે માણુ -યું દેવ અથવા એક માણુ કાપ કર્યો
દેવ, ત્યાં માણુએ બીજી માણુ ન રહેવું, એટલે જે વાસ
છોડીને પછી નોંધાયું કરે એથી વધારે શું કહે, પણ દરેક
રીતે વિદ્વાનના કહેવલ મને સાપ્ત થાયે, તેમ પૂર્વ અને પછી

એ બંનેમાં વિરોધ ન આવે, એવો યુક્તિ એ પ્રમાણ તથા પરમાર્થ સાધનરૂપ ઉત્સર્ગ અપવાદ સ્વીત જેમ સાત્રમાં દહું હોય, તે પ્રમાણે પોતે વતે એટલે જરૂર પડતાં કારણે રહેવું પડેતો દરમાસે સાધુ સંધારો ગોચરી વિગેરે બદલતો રહે. તે પ્રમાણે વાંદણાં પ્રતિક્રમણ વિગેરેમાં પણ વિધિસર અનુયાન કરતો રહે, પણ લોકની હેરી (ચીડવાટ)થી ખેદ પામીને મૂડી ન દે, જો મૂડીદે તો આ શાતના થાય. આ પ્રમાણે છુદે છુદે સ્થાને વિચરતો આ તેના શુદ્ધના ઉપાય બતાવે છે.

જો પુલ્વરતાવરરકાલે, સંપેહણ અપ્પગમપ્પેગેણં ।
 કિં મે કહં કિં ચ મે કિચ્ચસેસં, કિં સક્કણિજ્જં ન
 સમાયરામિ ॥૧૨॥

મેં શું કહ્યું, અને શું કરવાનું છે, તે મધ્ય રાત્રીએ ઉઠીને વિચારવું, અને ઉભરના પ્રમાણમાં મારે શું શરૂ થયે છે. “અને તે પ્રમાણે હું કેટલું આચરું છું. એ બધું સાત્ર રીતીએ વિચારવું.” એ તે નહીં કહું તો મએલો કાળ રૂંદરીથી આવવાનો નથી.

કિં મે પરો પાસઙ્ગ કિંચ અપ્પા, કિં વાહં સ્વ-
 લિહં ન વિવજ્જયામિ । ઇત્થેવ સન્નમં અણુપાસમાણો,

જમણ કરવું પડે, પણ સૂત્રમાં લખ્યા પ્રમાણે અપ્રમાદ પણે આત્માની રક્ષા કરવામાં આવે, તો શરીર અને મનના અનેક પ્રકારના દુઃખોથી મુક્તિ મળે છે, જેથી જન્મ મરણ ફરીથી ન થાય. અને એકાન્ત શ્રેષ્ઠ શાન્તિપદ (મોક્ષ) ની પ્રાપ્તિ થાય છે. આ પ્રમાણે સુધર્મા સ્વામી કહે છે. વિગેરે પૂર્વ આક્રંક્ષા જલ્પવું.

હવે બાકી રહેલી વક્તવ્યતાને કહે છે.

છહિં માસેહિ અહીઅં, અન્નયણમિણં તુ અજમણેણા
છમ્માસા પરિઆઓ, અહ કાલગઓ સમાહીએ ૩૭૦

છ માસે આ દશ વૈકાલિક નામનું અપયન આર્યમનક (મનક મુનિનામના સાધુ) એ બજવું. (આર્ય શબ્દનો અર્થ એ છે કે ત્યાગવા મોક્ષ ને પાપો છે તેનાથી રીત્ત દૂર થાય છે. તે આર્ય, અને મનક એવું નામ એ બનેમણી, આર્ય મનક શબ્દ થયો છે. તેમનું આમુખ્ય હીશા લીધા પછી છ માસ હતું તેદલામા આ સૂત્ર બળીને આગમમાં કહેલી વિધિએ શુભ લેશ્યાના ધ્યાનવટે સ્વર્ગવાસ થયા. અહીંયાં વૃદ્ધવાદ (પૂર્વ-આર્યનું કથન) આ પ્રમાણે છે કે જેમ મનક સાધુએ દશ વૈકાલિક સૂત્રબળી આરાધના કરી તેમ બીજાએને પણ તે બજવાથી આરાધના થાએ.

આણંદઅંમુપાયં કાલી સિજંભવા તહિં થેરા ।

જસમદસ્તય પુચ્છા કહણા અ વિઆલણા સંઘેર ૭૭

ત્યારે તેનું મરણ થયું, ત્યારે મનક સાધુના શુર જે આ સૂત્રના ઉદ્ધારક છે, તે શય્યમ્ભવ સૂરિએ આંખમાંથી હર્ષનાં આંસુ મૂક્યાં કે એણે સારી રીતે સૂત્રની આરાધના કરી છે, તે વખતે શુરની આંખમાં આંસુ ભેળે તેમના પ્રધાન શિષ્ય યશોભદ્ર મહારાજે પૂછ્યું કે સાધુને રાગ ન હોય, છતાં એક શિષ્યના મરણથી આપને આવેા સંસાર સ્નેહ કેમ થયો? શુરે જવાબો ક્યો કે આ બ્રહ્મ પણનો મારો પુત્ર છે. અને તેણે સારી આરાધના કરી, તેથી મને હર્ષનાં આંસુ આવ્યાં છે. તેથી બધા શિષ્યો પશ્ચાતાપ કરવા લાગ્યા, કે હે પુત્ર્ય! આપે પ્રથમ હોમને કેમ ન કર્યું? અમે શુર પુત્રની સેવા કરત.

શુરે કહ્યું કે તેમાં તમારો દોષ નથી, પણ તે શિષ્ય આધુઓની સેવા કરે, તેથી તેને સૂત્ર જણવાની સાથે વેઆવ-વ્યનો પણ મહાન લાભ થાય, પણ જો મેં કહ્યું હોત તો તમે તેની યાત્રે સેવા કરાવત નહીં, તો તેને વેઆ વચ્ચનો લાભ મળતે નહીં, આ દય વૈકલિક સૂત્ર તેના હમાસના અરૂપ આ-યુધ્ય માટે મેં ઉદ્ધર્યું છે, તે વખતે ત્રણ વાણ્યું. અને જાણી-યમાં પશ્ચાત્તાપનાં પણ જીવેને આ દુઃખમાં મહાન સારવણું સૂત્ર લાભકારક થયે; એથી તે-મયમ રહેવાદો. એવી ત્રણ

